

Харківський комп'ютерно-технологічний коледж НТУ «ХП»
Комплексна дитячо-юнацька спортивна школа № 3 «Олімпія»

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

«Волейбол. Олімпійці серед нас». «Кодекс волейболу»

2019 р.

Волейбол. Олімпійці серед нас. Кодекс волейболу / В. В. Сердечний, З. А. Нодиршоева. – Методич. розробка з дисципліни «Фізичне виховання». – Харків, ХКТК НТУ «ХПІ»; Сєверськонецьк, КДЮСШ № 3 «Олімпія». – 2019. – 67 с.

Методична розробка містить відомості про волейболістів, які представляли Україну на Олімпійських іграх, були вихованцями українського волейболу або їх спортивна та тренерська кар'єра була пов'язана з Україною.

Для учнів груп спортивного вдосконалення ДЮСШ, студентів старших курсів коледжів, студентів молодших курсів вишів, викладачів, тренерів та для широкого загалу фахівців та аматорів волейболу.

Розробники:

В. В. Сердечний, викладач фізичного виховання ХКТК НТУ «ХПІ», м. Харків;

З. А. Нодиршоева, тренерка-викладачка з волейболу КДЮСШ № 3 «Олімпія», м. Сєверодонецьк.

Зміст

Від авторів	4
1. Пояснювальна записка	5
2. Виникнення, становлення та розвиток волейболу	8
3. Волейбол в Україні	13
4. Волейбол. Олімпійці серед нас	18
5. Кодекс волейболу	51
6. Вікторина	61
Джерела інформації	67

Від авторів

Матеріал методичної розробки складають такі розділи: «Виникнення, становлення та розвиток волейболу», «Волейбол в Україні», «Волейбол. Олімпійці серед нас», «Кодекс волейболу» та «Вікторина». Залежно від рівня підготовки студентів та мети заняття, кожен із цих розділів можна використовувати як основу для окремого заняття. Контент розробки наповнювався за допомогою ресурсів Internet, Wikipedia, фахової літератури та особистих консультацій з фахівцями волейболу. Зокрема, основу розділу «Кодекс волейболу» склала книжка Георгія Мондзолевського «Щирість гравця» (рос. Щедрость игрока, 1984), матеріал якої був творчо осмислений та доповнений. Шукаючи потрібну інформацію для своєї розробки, автори внесли чимало правок та уточнень до україномовного сегменту Wikipedia. У розділі «Вікторина» два рівні завдань за складністю, це дасть змогу викладачам та тренерам, ураховуючи теоретичну підготовку контингенту, вибрати оптимальний варіант вікторини. На думку, авторів матеріал цієї методичної розробки відповідає рівню теоретичної та практичної підготовки, або іншими словами в цілому буде затребуваний учнями груп спортивного вдосконалення ДЮСШ, студентами старших курсів коледжів та молодших курсів вишів.

Автори висловлюють щире подяку своїм учителям, тренерам, викладачам та наставникам: Г. Г. Снімщиковій, Н. О. Романовій, О. М. Овчареку, Н. І. Борисовій, В. І. Беляєву, С. А. Люгайлу, О. І. Ахлестіній, В. П. Колесник, Н. В. Журбі, які внесли суттєвий внесок у роботу над збиранням, уточненням та редагуванням матеріалу, надали свої особисті архіви, допомагали корисними порадами та, зрештою, надихнули своїм прикладом служіння спорту на створення цих методичних розробок.

Пояснювальна записка

Тема: «Волейбол. Олімпійці серед нас». «Кодекс волейболу».

Тривалість заняття: 90 хвилин.

Місце заняття в навчальному курсі: Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів, 10 – 11 класи. Рівень стандарту. Фізичне виховання 11 клас, Варіативний модуль «Волейбол», Теоретичні відомості: Досягнення українських волейболістів. – С. 22.

Волейбол. 5 – 9 класи. Навчальне видання. Автор: Кудрявець Д. С., Афіцька І. А., Маслова І. Ю. та ін. – Вид-во «Шкільний світ», – 2011. – Теоретична підготовка: Історія українського волейболу. – С. 37.

Тип заняття: комплексне (формування нових знань), проблемне заняття.

Мета роботи: за допомогою матеріалу цієї розробки сприяти розширенню світогляду студентів, спонукати їх до самостійного пошуку інформації та її аналізу.

Завдання:

освітні: дослідити наукову (навчальну) літературу та ресурси Internet з метою пошуку відомостей щодо виникнення волейболу та його розвитку і поширення у світі й в Україні.

розвиваючі: навчити аналізувати та інтерпретувати отриману інформацію;

розвиток базових компетенцій студентів;

виховні: прищепити стійкий інтерес до регулярних занять фізичною культурою взагалі та волейболом зокрема.

Предмет дослідження: простежити розвиток техніки та тактики волейболу в історичному аспекті, та спричинені цим розвитком зміни в правилах гри; оцінити сучасний стан волейболу в Україні.

Форми роботи: індивідуальна, групова, фронтальна.

Методологічна база:

Бубка С. Н. Олімпійське сузір'я України: тренери / С. Н. Бубка, М. М. Булатова. – Київ : Олімпійська література, 2011. – 252 с. : іл. ISBN 978-966-8708-44-2

Бубка С. Н., Булатова М.М. Олімпійське сузір'я України: Атлети. – Київ: Олімпійська література, 2010. – 166 с.

Волейбол. 5 – 9 класи. Навчальне видання. Автор: Кудрявець Д. С., Афіцька І. А., Маслова І. Ю. та ін. – Вид-во «Шкільний світ», – 2011. – 96 с. ISBN 978-966-451-609-6

Демчишин А. А. Подготовка юных волейболистов / А. А. Демчишин, Р. С. Мозола, Ю. М. Панышко. К.: Рад. шк., 1982. 191 с.

Железняк Ю. Д. Юный волейболист: учеб. пос. для тренеров / Ю. Д. Железняк. М.: Физкультура и спорт, 1988. 192 с., ил.

Железняк Ю. Д. К мастерству в волейболе / Ю. Д. Железняк. М.: «Физкультура и спорт», 1978. 224 с., ил.

Ивойлов А. В. Волейбол / А. В. Ивойлов. Минск: «Вышэйш. школа», 1974. 288 с., ил.

Мондзолевский Г. Г. Щедрость игрока / Г. Г. Мондзолевский. М.: Физкультура и спорт, 1984. 80 с., ил.

Хапко В. Е. Волейбол / В. Е. Хапко, В. И. Белоус. К.: Рад. шк., 1988. 112 с.

Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах. / Міністерство освіти і науки України (11.01.2006 N 4), - К.: 2006.

Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів, 10 – 11 класи. Рівень стандарту. Укладачі: М.В. Тимчик, Є.Ю. Алексейчук, В.В. Деревянко, В.М. Єрмолова, В.О. Сілкова. Наказ № 451 Міністерства освіти і науки України від 22.03.2017 р.

Методичні вказівки «Основні положення здорового способу життя студентів» з дисципліни «Фізичне виховання» / Укладач В. В. Сердечний. – Луганськ: Вид-во Східноукр. нац. ун-ту ім. В. Даля, 2002, 54 с.

Сердечний В. В. Волейбол у рухливих іграх : метод. посіб. для вчителів і викл. вишів / В.В. Сердечний. Старобільськ, 2017. 184 с. ISBN 978-966-617-378-5

Методи роботи: ілюстративний, частково-пошуковий, опитування, вікторина.

Технології навчання: інтерактивні (діалогове, евристичне навчання), інформаційні.

Устаткування і матеріали: презентації: «Волейбол. Олімпійці серед нас», «Кодекс волейболу», комп'ютер/ноутбук, мультимедійний проектор, інструктивні картки-завдання для кожної команди, секундомір.

Виникнення, становлення та розвиток волейболу

Волейбол – один з найпопулярніших видів спорту. У нього грають на всіх континентах і майже в усіх країнах. Неймовірна популярність волейболу базується на динамічності подій і командній грі. Лише три торкання (на додаток до торкання на блоці) і м'яч слід перевести на бік противника. Емоційне напруження, пов'язане з грою може сягати дуже високого рівня. За це все й люблять волейбол.

Волейбóл (від англ. *volley* – «залп», «удар з льоту», і *ball* – «м'яч», інші назви: відбивáнка, сітківка) – спортивна гра з м'ячем, в якій дві команди змагаються на спеціальному майданчику, розділеному сіткою, прагнучи спрямувати м'яч на бік суперника так, щоб він приземлився на майданчику супротивника (добити до підлоги), або гравець команди, що захищається, припустився помилки.

Центральний орган волейболу, як міжнародного виду спорту, що визначає правила гри – FIVB (англ.) – Міжнародна волейбольна федерація. Волейбол – олімпійський вид спорту з 1964 року.

Волейбол – неконтактний, комбінаційний вид спорту, де кожен гравець має свою спеціалізацію на майданчику. Найважливіші якості для гравців у волейболі – це стрибучість для можливості високо злетіти над сіткою, реакція, координація, фізична сила для ефективних ударів. Для аматорів волейбол – популярна розвага і спосіб відпочинку завдяки простоті правил і доступності інвентарю. Існують численні варіанти волейболу, що відгалузилися від основного виду, – пляжний волейбол (олімпійський вид з 1996 року), міні-волейбол, піонербол (як перша сходинка для навчання базових принципів волейболу), парковий волейбол (затверджений конгресом FIVB у листопаді 1998 року в Токіо), волейбол сидячи (параолімпійський вид спорту).

Винахідником волейболу прийнято вважати Вільяма Джона Моргана, викладача фізичного виховання коледжу Асоціації молодих християн (YMCA) у місті Холіоке (штат Массачусетс, США). Він хотів створити просту гру, в яку

б можна було грати без особливих приготувань і витрат на встаткування. Але паралельно існує інша версія, за якою американські пожежники якось натягнули мотузку між двома стовпами і почали перекидати через неї гумову камеру. За іншою, так би мовити, офіційною легендою Морган придумав цю гру для людей середнього віку, для яких дуже популярний на той час баскетбол був занадто енерговитратним видом спорту. Отже, 9 лютого 1895 року в спортивній залі коледжу на майданчику розміром 7,6 м на 15,2 м (25 футів на 50 футів) він підвісив сітку для великого тенісу на висоті 198,12 см (це сума 6 футів та 6 дюймів), і його студенти, кількість яких на майданчику не обмежувалася, почали перекидати через неї камеру баскетбольного м'яча. Морган назвав нову гру «мінтонет» (похідне слово від назви гри бадмінтон). Роком пізніше гру демонстрували на конференції коледжів асоціації молодих християн у Спрінгфілді і за пропозицією професора Альфреда Томпсона Хальстеда отримала нову назву – «волейбол». Ця назва, як відомо, доволі легко прижилася, хоча на початку 20-х років XX сторіччя паралельно використовувалися інші назви: кортенбол (замість сітки застосовували полотно, і спортсмени одне одного не бачили); сервезбол (команда складалася з 10 – 30 гравців та розташовувалася на майданчику розмірами 20×10 м), гігантський волейбол (поперек майданчика необмеженого розміру натягували мотузку, а кількість гравців не обмежувалася). Перші правила гри були оприлюднені 1897 року і склалися лише з десяти параграфів.

1. Розмітка майданчика.
2. Інвентар для гри.
3. Розміри майданчика 25×50 футів (7,6×15,1 м).
4. Розмір сітки 2×27 футів (0,61×8,2 м). Висота сітки 6,5 фути (198 см).
5. М'яч – гумова камера у футлярі зі шкіри або полотна. Окружність м'яча 25 – 27 дюймів (63,5 – 68,5 см), вага 340 г.
6. Подача. Гравець, який виконує подачу, повинен стояти однією ногою на лицьовій лінії і бити по м'ячу відкритою долонею. Якщо сталася помилка під час першої подачі, подачу повторюють.

7. Рахунок. Кожна не прийнята противником подача дає суперникам 1 очко. Очки зараховують тільки під час розіграшу власної подачі. Якщо після подачі м'яч на стороні тієї команди, яка подавала, і її гравці припустилися помилки, то гравець на подачі змінюється.

8. Якщо м'яч під час гри (не під час подачі) улучає в сітку, це помилка.

9. Якщо м'яч улучає в лінію майданчика, це помилка.

10. Кількість гравців не обмежена.

Зміни техніки і тактики волейболу відбиваються на правилах гри. Перші міжнародні правила були близькі до правил, прийнятим у США, це була данина пам'яті В. Дж. Моргана. Подальші зміни в правилах стосувалися всіх пунктів, серед яких варто відзначити такі: 1900 – партія триває до 21 очка, висота сітки 213 см; 1912 – розмір майданчика 10,6×18,2 м, висота сітки 228 см; 1917 – кінцевий рахунок у партії зменшився до 15 очок, висота сітки 243 см; 1918 – 6 гравців у команді; 1922 – дозволено не більше 3 торкань м'яча, розмір майданчика 9,1×18,2 м; 1925 – окружність м'яча 66 – 69 см, вага 275 – 285 г, майданчик 9×18 м; 1934 – висота сітки для жінок 224 см.

1900 року американська фірма «Spalding» виготовила перший волейбольний м'яч і були прийняті перші офіційні правила гри. 1912 року правила переглянули. На початку 1900 року волейбол став відомий у багатьох містах Центральної та Південної Америки, у Канаді. 1913 року він був включений до програми Далекосхідних ігор у Манілі, а перед Першою світовою війною з'явився в Європі, привезений туди американськими експедиційними військовими підрозділами. По закінченні війни кількість аматорів волейболу значно збільшилася. У волейбол грали школярі, чоловіки і жінки різного віку під час відпочинку, на пляжах, курортах та інших місцях.

Загальні правила гри сформувалися в 1915 – 25 рр. У країнах Америки, Африки, Європи практикувався волейбол із шістьма гравцями на майданчику, в Азії – з дев'ятьма або дванадцятьма гравцями на майданчику 11×22 м без зміни позицій гравцями під час матчу. 1922 року проведені перші загальнонаціональні змагання – у Брукліні відбувся чемпіонат YMCA за участю

23 чоловічих команд. Того ж року була створена федерація баскетболу і волейболу Чехословаччини – перша у світі спортивна організація з волейболу. У другій половині 1920-х років виникли національні федерації Болгарії, СРСР, США і Японії. Тоді ж набули своїх рис головні аспекти техніки — подача, прийом, нападаючий удар і блок. На їх основі виникає тактика командних дій. У 1930-і роки з'явилися груповий блок і страхування, варіювалися нападаючі й обманні удари. 1936 року на конгресі Міжнародної федерації з гандболу, що відбувався в Стокгольмі, делегація Польщі виступила з ініціативою організувати технічний комітет з волейболу як частину федерації гандболу. Була створена комісія, до якої увійшли 13 країн Європи, 5 країн Америки і 4 країни Азії. Членами цієї комісії як базові були прийняті американські правила з незначними змінами: виміри проводилися в метричних пропорціях, м'яча можна було торкатися всім тілом вище поясу, після того, як торкнувся м'яча на блоці, гравцю було заборонено повторне торкання поспіль, висота сітки для жінок – 224 см, зона подачі була обмежена.

По закінченні Другої світової війни почали розширюватися міжнародні контакти. 18 – 20 квітня 1947 року в Парижі відбувся перший конгрес Міжнародної федерації волейболу (FIVB) за участю представників 14 країн: Бельгії, Бразилії, Угорщини, Єгипту, Італії, Нідерландів, Польщі, Португалії, Румунії, США, Уругваю, Франції, Чехословаччини і Югославії, які і стали першими офіційними членами FIVB. FIVB затвердила офіційні міжнародні правила, а в її складі були утворені арбітражна комісія і комісія з розроблення й удосконалення правил гри. Першим президентом FIVB був обраний французький архітектор Поль Лібо, якого згодом неодноразово переобирали на цю посаду до 1984 року.

1984 року Поля Лібо змінив на посту президента FIVB доктор Рубен Акоста, адвокат з Мексики. За ініціативи Рубена Акости проведено численні зміни в правилах гри, спрямовані на підвищення динамічності та видовищності змагань. Напередодні Олімпійських ігор – 1988 в Сеулі відбувся 21-й конгрес FIVB, на якому були прийняті зміни в регламенті вирішальної п'ятої партії:

нараховувати очки в ній стали за системою «ралі-пойнт» («розіграш-очко»). З 1998 року така система підрахунку очок поширилася на весь матч, того ж року з'явилося амплуа ліберо (італ. *libero* «вільний»).

На початку 1980-х з'явилася подача у стрибку і сама гра стала ще агресивнішою і швидшою. Збільшився й зріст волейболістів. Якщо в 1970-і роки в команді могло не бути жодного гравця зростом вище 2-х метрів, то з 1990-х років усе змінилося. У командах високого класу нижче 195 – 200 см зазвичай лише ліберо. Навіть у жіночих командах гравчині вищі за два метри – звичайне явище. З 1990 року розігрують Світову лігу з волейболу, щорічний цикл змагань, покликаний збільшити популярність цього виду спорту в усьому світі. З 1993 проводиться аналогічне змагання в жінок – «Гран-прі».

З 2006 року FIVB об'єднує 219 національних федерацій волейболу. Волейбол один з найпопулярніших видів спорту на планеті. За даними FIVB у світі 33 млн. зареєстрованих гравців і 500 млн. аматорів, які грають у волейбол.

Волейбол в Україні

2019 року українському волейболу виповнилося 94 роки!

Український волейбол зароджувався в Харкові: у жовтні 1925 року з

Блях Володимир Абрамович

Москви правила гри, волейбольні м'яч і сітку привіз директор науково-дослідного інституту фізичної культури Блях Володимир Абрамович. З року в рік популярність волейболу зростала, він здобував популярність в інших містах України (Київ, Дніпропетровськ (нині *Дніпро*), Одеса, Полтава, Херсон).

Популяризації та поширенню волейболу сприяли товариські зустрічі українських команд з командами

інших міст СРСР. Велике значення для подальшого розвитку волейболу мало його включення до програми змагань Всерадянської спартакіади 1928 року. Збірні УРСР на спартакіаді представляли чоловічі та жіночі команди Харкова. Переможцями серед чоловічих команд стала команда УРСР. Після проведення Всерадянської спартакіади географія волейболу в країні незмінно розширювалася. Зростала майстерність спортсменів інших міст України, зокрема, чоловічої команди Дніпропетровська, яка 1931 року завдала поразки харків'янам – лідеру українського волейболу, і вийшла до когорти провідних команд. У перших чемпіонатах СРСР, які 1933 – 1936 рр. мали назву «Всерадянські волейбольні свята», чоловічі команди Харкова і Дніпропетровська поперемінно посідали друге та третє місця. Харківські волейболістки на Всерадянських волейбольних святах вигравали друге та третє місця. З 1938 року чемпіонати СРСР проводилися серед клубних команд ДСТ та відомств. У чемпіонаті СРСР 1940 року харківська жіноча команда «Спартак» посіла 3-тє місце.

Друга світова війна не оминула й волейболістів. Частина з них загинула на фронтах війни, інші повернулись пораненими або скаліченими. Саме із числа тих волейболістів, які захищали свою честь і совість, відстоювали

свободу своєї сім'ї і близьких, та до яких доля була сприятлива, почали формуватися команди для участі в першому

Київ, травень 1961 року. Стадіон «Авангард».
Одеська команда «Буревісник», тренер Євген Георгійович Горбачов.
Чемпіони Спартакіади профспілок України

повоєнному чемпіонаті СРСР та інших змаганнях. Так, у чемпіонаті СРСР 1945 року виступали жіночі команди «Локомотив» (Харків) – 6-те місце і «Здоров'я» (Київ) – 10-те місце та чоловіча команда «Локомотив» (Харків) – 7-ме місце й

команда Військового училища – 10-те місце. Справжнім тріумфом був виступ збірних команд УРСР 1956 року на I Спартакіаді народів СРСР – золоті медалі вибороли чоловіки. Жіноча команда УРСР посіла друге місце. Починаючи з 50-х років ХХ століття, переможні результати демонстрували українські клуби та збірні країни на всесоюзній та міжнародній арені. Жіноча команда «Буревісник» (Одеса) 1961 року виборола золоті медалі чемпіонату СРСР.

Срібні медалі чемпіонату СРСР здобували чоловічі команди: «Спартак» (Київ) – 1951 р., «Буревісник» (Одеса) – 1961 р., «Локомотив» (Київ) – 1969 р., «Зірка» (Ворошиловград) – 1972 р.,

Волейбольна команда «Зірка», Ворошиловград. Срібні призери Першості СРСР, 1972 року

«Шахтар» (Донецьк) – 1991 р. та жіночі команди: «Іскра» (Ворошиловград) – 1975 р., 1978 р., «МедІн» (Одеса) – 1983 р. Бронзовими призерами становились чоловічі команди: «Спартак» (Київ) – 1952 р., 1953 р.,

Волейбольна команда «Іскра», Ворошиловград, 1970-1 роки.
Верхній ряд (зліва направо): Гатіна Раїса – мсж, Башков Віталій Павлович – тренер, Чехов Олег Сергійович – заслужений тренер СРСР, Чернов Володимир Семенович – ст. тренер, Колесник Валентина – мсж;
середній ряд: Коновалова Ольга – мс, Репенко Віра, Назаренко Євгенія – мсж (капітан команди), Іванова Губка Лариса – мсж, Кочерова Наталія мсж, Колдобенко Наталія – мс;
нижній ряд: Горбенко Наталія – мсж, Лавігіна Любов – мс, Мелешко Лілія – мсж, Срьоміна Світлана – мс.

«Наука» (Одеса) – 1954 р., «Буревісник» (Одеса) – 1955 р., 1957 р., «Локомотив» (Київ) – 1966 р., 1981 р., «Зірка» (Ворошиловград) – 1976 р., 1979 р., «Локомотив» (Харків) – 1978 р. та жіночі команди: «Буревісник» (Одеса) – 1962 р., 1971 р., «Іскра» (Ворошиловград) – 1973 р.,

1974 р, «Сокіл» (Київ) – 1981 р., «МедІн» (Одеса) – 1982 р., «Орбіта» (Запоріжжя) – 1984 р. Крім того, чоловіча команда «Шахтар» (Донецьк) у сезоні 1991 – 1992 рр. виграла відкритий чемпіонат СНД. Володарями Кубка СРСР серед чоловічих клубів були: тричі «Локомотив» (Київ) – 1973, 1988, 1990 рр. та ЧГБ (*Чорноморгідробуд*) (Одеса) – 1976 р., серед жіночих клубів – тричі «МедІн» (Одеса) – 1974, 1981, 1983 рр., двічі «Орбіта» (Запоріжжя) – 1985, 1988 рр., «Іскра» (Ворошиловград) – 1980 р. 1962 року жіноча команда «Буревісник» брала участь у найбільш престижному європейському клубному турнірі – Кубку Європейських чемпіонів. Одержав у фіналі перемогу над одним із кращих клубів Європи – «Славія» (одеситки стали володарями Кубка Європейських чемпіонів). Кубок кубків Європейських країн вигравали: чоловіча команда «Зірка» (Ворошиловград) 1973 року та жіночі команди: «Іскра» (Ворошиловград) 1977 року, «МедІн» (Одеса) 1983 року.

Жіноча волейбольна команда «МедІн», Одеса

Чоловічий клуб «Локомотив» (Харків) у сезоні 2003 – 2004 рр. здобув Кубок Топ-команд. Жіноча команда «Орбіта» (Запоріжжя) 1990 року стала володарем Кубка ЄКВ (Європейська конфедерація волейболу). Збірна чоловіча команда УРСР чотири рази (1956, 1967, 1986, 1991 рр.) була переможцем Спартакіади народів СРСР, бронзовими призерами – 1983 року. Жіноча команда УРСР звання чемпіонок Спартакіади народів СРСР здобувала 1975 року, друге місце посіла 1956 року, третє – 1967, 1971, 1983, 1986 рр. Значного успіху досягла національна збірна жінок незалежної України, яка виборола бронзові медалі на чемпіонаті Європи 1993 року. Український волейбол виховав цілу плеяду першокласних гравців, які у складі збірних команд СРСР вписали славу сторінку в історію радянського волейболу. Першим представником України у складі збірної СРСР був гравець команди «Спартак» (Київ) Михайло Піменов – чемпіон світу 1949 р., 1952 р., чемпіон Європи 1950 р., 1951 р. Починаючи з 1956 року, до збірних команд СРСР включають усе

більше вихованців українських клубів. Наприклад, 1956 року у складі збірної команди СРСР, що стала бронзовим призером чемпіонату світу, було чотири представники УРСР. Особливо варто відмітити виступ наших волейболістів на XIX Олімпійських Іграх (1968, Мехіко). У складі збірної СРСР, яка стала чемпіоном Олімпійських Ігор, сім золотих нагород вибороли представники українських клубів: цей рік слід уважати тріумфальним для українського волейболу. У різні роки честь радянського волейболу на міжнародному рівні у складі збірної команди СРСР захищали представники українських команд та вихованці українських тренерів, переможці та призери Олімпійських Ігор, чемпіони світу та Європи.

На початку 90-х років XX сторіччя волейбол незалежної України певний час зберігав якісний кадровий потенціал гравців і тренерів. Приміром, жіноча збірна України з волейболу, кістяк якої складали гравчині луганської «Іскри», брала участь в Олімпійських іграх в Атланті 1996 року. У Кубку Європейської конфедерації волейболу в сезоні 1994/95 рр. «Орбіта» із Запоріжжя посіла 3-тє місце, а роком раніше (1993/94 рр.) такий же результат показала «Іскра» з Луганська.

Наприкінці 90-х років на показники українського волейболу почав негативно впливати кадровий дефіцит: по-перше, через від'їзд фахівців та гравців (до речі, така тенденція була притаманна для всього пострадянського спорту) до провідних закордонних клубів українські команди, а зрештою і національні збірні України поступово втрачають свої високі позиції. Так само на ці роки припало закінчення спортивної кар'єри деякими провідними гравцями, які мали досвід виступів у чемпіонатах СРСР. Так само на зниженні показників позначився брак фінансування спорту державою. Але поступово, десь із середині 2000-х років український волейбол почав повільно відновлюватися: система підготовки перспективних молодих спортсменів в українських клубах зберегла свій високий рівень; з'явилися нові клуби та регіональні центри волейболу.

На загал Україна має 14 олімпійських чемпіонів, 11 чемпіонів світу, 27 переможців європейських форумів.

Сподіваємось та чекаємо на відродження волейболу високого рівня в Одесі, Харкові, Києві, Луганську та інших історичних осередках волейболу.

Україна – волейбольна держава!

Волейбол. Олімпійці серед нас

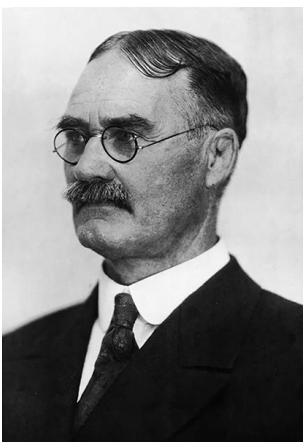

Вільям Джон Морган - винахідник волейболу, викладач фізичного виховання коледжу Асоціації молодих християн (YMCA), місто Холіок (штат Массачусетс, США).

9 лютого 1895 року він у спортивній залі підвісив на висоті 198,12 см від підлоги сітку для великого тенісу, а його учні, кількість гравців не обмежувалася, почали перекидати через неї камеру баскетбольного м'яча.

Морган назвав нову гру «мінтонет».

Альфред Томпсон Хальстед. 1896 року мінтонет демонструвався на конференції коледжів асоціації молодих християн у Спрінгфілді і за пропозицією професора Альфреда Томпсона Хальстеда дістав нову назву — «волейбол».

Вільям Дж. Морган, винахідник волейболу, був знайомий з **Джеймсом Нейсмітом**, винахідником баскетболу. Нейсміт переконав Моргана переїхати до Спрінгфілда і стати директором з фізичного виховання в YMCA. Морган уважав, що баскетбол подекуди занадто складний для деяких людей, як наслідок, він винайшов волейбол.

Поль Лібо (фр. Paul Libaud, 1905 – 1994) перший президент ФІВБ (1947 – 1984).

Під час керівництва ФІВБ Полем Лібо організація розширилася з 14 до 156 членів. За пропозицією Лібо 1949 року провели перший чемпіонат світу серед чоловіків, а 1952 - і серед жінок.

1964 року волейбол увійшов до олімпійської програми.

Європейська конфедерація волейболу (фр. Confédération Européenne de Volleyball, скор. CEV, в українській транслітерації ЄКВ) – керівна структура європейського волейболу, об'єднує 55 національних федерацій.

Штаб-квартира розташована в столиці Великого герцогства Люксембург місті Люксембург.

Із 17 жовтня 2015 року президент ЄКВ – **Олександр Боріч** (Сербія).

Мельник Михайло Григорович – Президент ГО «Федерація волейболу України».

Член Національного олімпійського комітету України.

Один з провідних волейбольних арбітрів України та Європи, суддя міжнародної категорії. Відсудив більше 500 міжнародних матчів. З них – два фінальні етапи чемпіонатів світу (2010 рік, Італія, чоловіки і 2011 рік, Аргентина, юніори); Олімпійський континентальний відбірковий турнір (2008 рік, Туреччина, чоловіки); Фінал чотирьох Ліги чемпіонів (2009 рік, Прага, чоловіки); два фінали Кубка Челенджер (2011 рік, Баку та 2016 рік, Бухарест, жінки).

Гурєєва Людмила Миколаївна (*12 лютого 1943, Одеса, Українська РСР – †4 жовтня 2017, Москва, РФ). Володарка срібних нагород Олімпіади 1964 року в Токіо. Зріст – 184 см. Вага – 75 кг. Нападниця. Досконала володіла потужним нападаючим ударом поверх блоку з високих

передач.

Займатися волейболом почала в Одесі. Перший тренер Євген Георгійович Горбачов («Заслужений тренер СРСР», «Заслужений тренер УРСР»). Виступала за команди: 1960 – 1964 – «Буревісник», Одеса (тренер Юрій Ісидорович Курильський, «Заслужений тренер УРСР», 1972, Освіта – Одеський державний педагогічний інститут ім. К. Д. Ушинського, 1955), 1964 – 1978 – ЦСКА, Москва. Семиразова чемпіонка СРСР (1961, 1965 – 1969, 1974), триразова срібна (1972, 1973, 1977) і дворазова бронзова (1962, 1975) призерка союзних першостей, переможниця Кубка СРСР 1972, переможниця Кубка європейських чемпіонів (1966 і 1967). Чемпіонка Спартакіади народів СРСР 1967 у складі збірної Москви.

У складі студентської збірної СРСР 1965 року стала чемпіонкою Всесвітньої Універсіади.

У складі національної збірної СРСР 1964 року – срібна призерка Олімпійських ігор (Токіо).

Спортивна кар'єра 1960 – 1979 рр.

Освіта – Московський обласний державний інститут фізичної культури (МОДІФК).

Мишак Валентина Григорівна (у дівочтві – **Волощук**) (*16 січня 1942, Тирасполь, Молдавська РСР). Срібна призерка Олімпіади 1964 року (Токіо). Заслужений майстер спорту СРСР (1971). Зріст – 182 см. Вага – 70 кг. Нападниця. Універсальна гравчиня, яка вперше почала

регулярно використовувати кистьовий нападаючий удар «переведенням» м'яча праворуч із зони «3» в зону «5» або «4».

Волейболом почала займатися в Тирасполі, тренер Валентин Находкін. Виступала за команду «Буревісник», Одеса (1959 – 1974), перший тренер Євген Георгійович Горбачов («Заслужений тренер СРСР», «Заслужений тренер УРСР»), тренер Юрій Ісидорович Курильський («Заслужений тренер УРСР», 1972, Освіта – Одеський державний педагогічний інститут ім. К. Д. Ушинського, 1955). В її складі: чемпіонка СРСР 1961, дворазова бронзова призерка союзних першостей (1962 і 1971), переможниця Кубка СРСР 1974, переможниця Кубка європейських чемпіонів 1962. Виступала за збірну Української РСР.

Бронзова призерка (1967 і 1971) Спартакіад народів СРСР у складі збірної України (1967 року одночасно бронзова призерка чемпіонату СРСР).

У складі студентської збірної СРСР у 1965 і 1971 роках ставала чемпіонкою Всесвітніх Універсіад.

У національній збірній СРСР в офіційних змаганнях виступала в 1962 – 1967 роках. В її складі: срібна призерка Олімпійських ігор 1964, срібна призерка чемпіонату світу 1962, дворазова чемпіонка Європи (1963 і 1967).

Найкраща волейболістка Одеси ХХ сторіччя.

Завершила спортивну кар'єру 1975 року.

По закінченні ігрової кар'єри працювала викладачкою фізичного виховання в Одеському політехнічному інституті (ОПІ), а потім в Одеському гідрометеорологічному інституті (ОГМІ).

Венгеровський Юрій Наумович (*26 жовтня 1938, Харків, Українська РСР – †4 грудня 1998, Белгород, РФ). Олімпійський чемпіон 1964 року (Токіо). Майстер спорту міжнародного класу (1965), Заслужений майстер спорту СРСР (1965). Зріст – 181 см. Вага – 79 кг. Прізвище – Венгр. Зв'язковий.

Вольовий, вимогливий до себе і партнерів гравець з «вибуховим» характером. Часто ефективно атакував з першої передачі, перебуваючи на позиції зв'язкового в зоні «2», або замість удару виконував передачу партнерові по команді, якщо його атаку суперники встигали закрити блоком. Перший тренер – Василь Андрійович Титар, «Заслужений тренер СРСР (1964). Освіта – Харківський державний педагогічний інститут ім. Г. С. Сковороди (1959).

Чемпіон світу (Москва, 1962), XVIII Олімпійських ігор (Токіо, 1964), володар Кубка світу (м. Лодзь, Польща, 1965), бронзовий призер чемпіонатів Європи (1958) та світу (1966; обидва – у Празі, Чехословаччина). 1963 року у складі збірної Москви - чемпіон СРСР і переможець Спартакіади народів СРСР.

Виступав за спортивний клуб «Буревісник» (Харків, 1957 – 62, 1964 – 72), ЦСКА (Москва, 1962 – 64).

Освіта - Харківський державний педагогічний інститут імені Григорія Сковороди, факультет фізичного виховання (1962).

По закінченні ігрової кар'єри перейшов на тренерську роботу. Тренував команди «Буревісник» (Харків), СКА (Ростов-на-Дону), «Спартак» (Петропавловськ-Камчатський), «Автомобіліст» (Куйбишев). З 1977 (з перервами) був старшим тренером белгородських команд «Технолог» та «Белогор'є-Динамо».

4 грудня 1998 року в Белгороді Юрій Венгеровський помер під час проведення тренування. Похований у Харкові, на 2-му міському кладовищі на Пушкінській вулиці.

Люгайло Станіслав Антонович (*1 січня 1938, Сухумі, Абхазька АРСР, Грузинська РСР). Чемпіон XVIII Олімпійських ігор (Токіо, 1964) у складі збірної команди СРСР. Майстер спорту (1962), почесний майстер спорту (1964). Заслужений майстер спорту СРСР (1990).

Заслужений тренер України (2007). Почесний ветеран спорту України. Нападник. Гравець атлетичної статури, який володів потужним точним ударом та високим стрибком. За вміння «зависати» в повітрі під час стрибка дістав прізвисько «Вертолiт».

Волейболом почав займатися в Сухумі, перший тренер «Заслужений тренер Абхазії» Роберт Артемович Діленян.

З 1959 року член збірних команд: молодіжної команди СРСР, збірної РРФСР, збірної Збройних Сил СРСР. Грав в Єврокубках за команду ЦСКА, м. Москва. 1963 року у складі збірної команди РРФСР срібний призер Спартакіади народів СРСР (XXVI чемпіонат СРСР).

1963 – 1969 виступав за команду «Радіотехнік» – Рига. У своїй тактичній організації гри «Радіотехнік» використовував сучасні форми атаки й оборони, переходив від гри з двома зв'язковими гравцями до гри з одним, використовував атаки зі швидкісних передач, застосовував у нападі комбінації на два темпи. Команду завжди вирізняли агресивні атакуючі дії і висока ігрова дисципліна.

У складі команди «Радіотехнік» (Рига) С. Люгайло здобував срібні медалі Чемпіонату СРСР 1965, 1966 року, бронзовий призер Чемпіонату СРСР – 1968, 1968 – 69 рр.

У складі збірної Латвійської РСР срібний призер союзної першості та Спартакіади народів СРСР 1963, так само у складі збірної Латвійської РСР вигравав дві Спартакіади профспілок СРСР.

Список 24 кращих волейболістів СРСР 1962, 1963 (ГРВН), 1964, 1968 року («Радіотехнік»).

У збірній СРСР в офіційних змаганнях виступав 1964 року. В її складі став олімпійським чемпіоном. Тренери – М. Амалін, Г. Ахвледіані.

1969 – 1973 гравець команди «Динамо» (Донецьк); до 1976 – граючий тренер.

Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2013).

Освіта – Латвійський інститут фізичної культури (Рига, 1970).

Працював головним тренером чоловічої команди «Динамо» (Донецьк) з волейболу, головним тренером жіночої волейбольної команди «Спартак» (Донецьк).

1991 – 93, 1994 – 96 тренував чоловічі і жіночі команди Філіппін (м. Маніла), які стали чемпіонами і призерами Ігор Південно-Східної Азії.

Після повернення в Україну працював головним тренером жіночої команди з волейболу «Медіка-ШВСМ» (нині – «ДонНУЕТ-ШВСМ») (Донецьк). Під керівництвом Станіслава Люгайла команди «Медіка-ШВСМ» і «ДонНУЕТ-ШВСМ» вийшли до Вищої та Суперліг чемпіонату України. Серед вихованок – майстер спорту міжнародного класу О. Павлова, майстер спорту Я. Ковтун.

Головний організатор проведення традиційних міжнародних турнірів з волейболу серед ветеранів на Кубок олімпійського чемпіона, заслуженого майстра спорту Станіслава Люгайло, які проводяться в Донецьку з 1997 року.

Починаючи з 2014, тренер-консультант Харківського вищого училища фізичної культури і спорту.

Мондзолевський

Георгій

Григорович (*26.01.1934, Орша, Вітебська область, Білоруська РСР). Дворазовий олімпійський чемпіон (1964 та 1968 рр.). Зріст – 172 см. Вага – 74 кг. Зв'язковий. За всіма характеристиками відповідав амплу зв'язкового: швидкий, гнучкий, стрибучий,

мав чудову реакцію, розумівся на грі і володів ювелірною технікою передачі м'яча. Перший тренер – Дюжев Олександр Костянтинович, «Заслужений тренер УРСР» (1957), освіта – Одеський державний медичний інститут ім. М. І. Пирогова (1949), суддя всесоюзної категорії, Кандидат медичних наук (1969).

Грати у волейбол Георгій Мондзолевський почав у дитячій спортивній школі Одеси. Своїми фізичними даними він тоді не тільки не виділявся серед однолітків, але і поступався їм зростом. Але привернув увагу тренерів своєю дисциплінованістю, працьовитістю і невгамовним бажанням досконало оволодіти всіма прийомами волейболу.

1956 року закінчив Одеський державний педагогічний інститут імені К. Д. Ушинського.

Виступав за одеські команди «Буревісник» та СКА (1951 – 1956), з 1958 року – за ЦСКА, Москва. У збірній СРСР – у 1956 – 1964, 1967 – 1968 роках.

Спортивну кар'єру завершив 1968 року.

Георгій Мондзолевський - яскрава зірка не тільки в радянському, а й у світовому волейболі. «У його особі ми маємо видатного диригента чудового волейбольного оркестру» – так характеризував Мондзолевського президент Міжнародної федерації волейболу Поль Лібо.

20 жовтня 2012 року введений до волейбольної Зали слави (м. Холіок, штат Массачусетс, США).

Полярков Юрій Михайлович (*10 лютого 1937, Харків – †10 лютого 2017, Харків). Дворазовий олімпійський чемпіон (Токіо – 64, Мехіко – 68), бронзовий призер (Мюнхен – 72). Один з найвидатніших спортсменів в історії світового волейболу. Зріст – 186 см. Вага – 82 кг. Зв'язковий.

Досконало володів усім арсеналом передач зверху за темпом, швидкістю, напрямком, траєкторією, силою тощо. Тактично грамотний, розсудливий, ініціативний, надійний гравець; «читав» гру, уміло нею диригував. Перший тренер – Василь Андрійович Титар, «Заслужений тренер СРСР, 1964. Освіта – Харківський державний педагогічний інститут ім. Г. С. Сковороди, 1959.

Волейболом почав займатися в 15 років, а вже за чотири роки потрапив до складу команди «Буревісник». 1959 року переміг з командою в зимовій першості СРСР і незабаром був викликаний до збірної СРСР. Кольори збірної зв'язковий захищав упродовж 12 років. За цей період він став дворазовим чемпіоном світу (1960 і 1962), бронзовим призером світової першості 1966, володарем Кубка світу 1965, бронзовим призером Кубка світу 1969, дворазовим чемпіоном Європи (1967, 1971), бронзовим призером європейської першості 1963, чемпіоном СРСР і переможцем Спартакіади народів СРСР 1967. Першу золоту олімпійську медаль здобув на Олімпіаді в Токіо (1964 р.) у складі збірної СРСР. За чотири роки в Мехіко (1968) став дворазовим олімпійським чемпіоном. На мюнхенській Олімпіаді (1972) здобув бронзу.

Володів потужною боковою подачею («гаком»), завдяки цьому отримав прізвисько «Людина-катапульта».

1964 року йому присвоєно звання «заслужений майстер спорту СРСР», з 1965 року став капітаном збірної СРСР.

Завершив спортивну кар'єру 1972 року.

2007 року Полярков включений до Книги рекордів Гіннеса (три олімпійські медалі на трьох Олімпіадах, у тому числі дві золоті).

2015 року за вагомий внесок у розвиток волейболу в Україні був нагороджений найвищою нагородою Федерації волейболу України – Почесним знаком ФВУ.

Сибіряков Едуард Фёдорович (*27 листопада 1941, Челябінськ, РРФСР – †14 січня 2004, Москва, РФ). Дворазовий олімпійський чемпіон (Токіо – 64, Мехіко – 68). Заслужений майстер спорту СРСР (1968). Зріст – 197 см. Вага – 100 кг. Нападник. Гравець атлетичної статури з

потужним нападаючим ударом. Тренери: Щуровецький Бернад Маркович (ДЮСШ №2). Сметанін Борис Іларіонович (ДЮСШ №2). Дюжев Олександр Костянтинович, «Заслужений тренер УРСР» (1957), освіта – Одеський державний медичний інститут ім. М. І. Пирогова (1949), суддя всесоюзної категорії, Кандидат медичних наук (1969). Закржевський Анатолій Йосипович, Почесний майстер спорту (1957), освіта – Одеський інститут інженерів морського транспорту (1958), Кандидат технічних наук (1984).

Освіта – Військово-повітряна академія ім. Н.Є. Жуковського (1972).

Виступав за одеський «Буревісник» 1960 – 1965 рр., ЦСКА 1966 – 1971 рр. Чемпіон СРСР (1966, 1970, 1971).

Першу золоту олімпійську медаль здобув на Олімпіаді в Токіо у складі збірної СРСР. За чотири роки в Мехіко став дворазовим олімпійським чемпіоном.

Завершив спортивну кар'єру 1971 року.

Визнаний одним з найкращих волейболістів Одеси ХХ століття.

Беляєв Володимир Іванович (*7 грудня 1944, Мічурінськ, Тамбовська область, РРСФР). Олімпійський чемпіон 1968 року (Мехіко). Зріст – 194 см. Вага – 110 кг. Нападник. Володів надпотужним прямим нападаючим ударом, найчастіше атакував із зони «4». Чудово грав у захисті.

Мешкає в Луганську з 1956 року. Навчався в Луганській ДЮСШ під керівництвом тренера Івана Назаровича Кравченка.

Гравець луганської/ворошиловградської команди «Авангард»/«Зірка» (1962 – 1973; тренер Салін Валентин Іванович, «Заслужений тренер УРСР» (1973), освіта – Одеський державний педагогічний інститут ім. К.Д. Ушинського). У своїй грі команда «Зірка» дотримувалася гостроатакуючого стилю, із частою зміною місць нападниками.

Освіта - випускник факультету фізичного виховання і спорту ЛДПІ ім. Т.Г. Шевченка (1969).

Завершив ігрову кар'єру в травні 1972 року. Надалі Володимир Іванович працював викладачем, тренером. 1978 року привів жіночу волейбольну команду «Іскра» (Ворошиловград) до срібних медалей чемпіонату СРСР.

Нагороди:

1965 – присвоєно звання «Майстер спорту СРСР»;

1967 – чемпіон Спартакіади народів СРСР у складі збірної УРСР;

1967 – чемпіон Європи у складі збірної команди СРСР, присвоєно звання «Майстер спорту СРСР міжнародного класу». Увійшов до списку 24 кращих волейболістів СРСР («Зірка» Луганськ);

1968, Мехіко – Олімпійський чемпіон у складі збірної команди СРСР, присвоєно звання «Заслужений майстер спорту СРСР». Увійшов до списку 24 кращих волейболістів СРСР («Зірка» Луганськ);

1968 – увійшов до десятки найкращих спортсменів УРСР;

1969, Уругвай – бронзовий призер Кубка п'яти континентів, на якому іспаномовна преса «вигадала» для В. Беляєва прізвисько – «Tanque ruso número cinco»;

1972 – срібний призер чемпіонату СРСР у складі команди «Зірка» (Ворошиловград);

1978 – тренер срібних призерок чемпіонату СРСР жіночої волейбольної команди «Іскра» (Ворошиловград);

1997 – присвоєно звання «Відмінник народної освіти»;

2005 – присвоєно звання «Почесний громадянин міста Луганська»;

2006 – отримав нагороду «За розвиток регіону»;

2009 – отримав медаль «За заслуги перед Луганщиною III ступеня».

Іванов Володимир Тимофійович (*10 вересня 1940, Гомель, Білоруська РСР). Олімпійський чемпіон 1968 року (Мехіко). Гравець збірної СРСР (1966 – 1970). Чемпіон Європи 1967, чемпіон СРСР 1967. Заслужений майстер спорту СРСР (1968). Нападник. Універсальний високотехнічний

гравець, який майстерно володів несильним, але дуже точним ударом. Тренер: Піменов Михайло Павлович – заслужений майстер спорту (1951), майстер спорту з фехтування (1946). Закінчив ДЦОЛФК (1944). Чемпіон світу (1949, 1952 рр.), чемпіон Європи (1950, 1951 рр.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1985). Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора (1957), медалями «За трудову доблесть» (1969), «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941 – 1945 рр.» (1946), Небилицький Леонід Олександрович — заслужений тренер УРСР (1983). Закінчив КДІФК.

Виступав за команду «Локомотив» (Київ). Бронзовий призер чемпіонату СРСР 1966. У складі збірної Української РСР 1967 року став чемпіоном СРСР і переможцем Спартакіади народів СРСР.

У збірній СРСР в офіційних змаганнях виступав у 1966 - 1970 роках. В її складі став олімпійським чемпіоном 1968, бронзовим призером чемпіонату світу 1966, бронзовим призером Кубка світу 1969, чемпіоном Європи 1967. Учасник чемпіонату світу 1970.

По закінченні спортивної кар'єри працював тренером. 1981 року під його орудою жіноча волейбольна команда «Сокіл» (Київ) здобула бронзові нагороди чемпіонату СРСР.

Лапінський Євген Валентінович

(*23 березня 1942, с. Червоне Загір'я, Калачіївський район, Воронежська область, РРФСР – †29 вересня 1999, Одеса, Україна). Олімпійський чемпіон 1968 (Мехіко), бронзовий призер Олімпійських ігор 1972 (Мюнхен). Гравець збірної СРСР (1965 -

1972). Володар Кубка світу 1965, дворазовий чемпіон Європи (1967 і 1971), чемпіон СРСР 1967. Заслужений майстер спорту СРСР (1968). Нападник. Гравець першого темпу. Володів ефективним кистьовим ударом з переведенням, нападав з коротких передач («зліт»), віддавав перевагу відведенням від сітки передачам. Тренери: Щуровецький Бернад Маркович. Барський Марк Абрамович — заслужений тренер УРСР, заслужений тренер СРСР (1967). Закінчив Одеський державний педагогічний інститут ім. К. Д. Ушинського (1957). В'язовський Михайло Григорович, заслужений тренер УРСР, заслужений тренер СРСР. Дюжев Олександр Костянтинович, «Заслужений тренер УРСР» (1957), освіта – Одеський державний медичний інститут ім. М. І. Пирогова (1949), суддя всесоюзної категорії, Кандидат медичних наук (1969).

Виступав за команду «Буревісник»/ОдТІЛ (Одеський технологічний інститут ім. М. В. Ломоносова). Володар Кубка СРСР 1976. У складі збірної Української РСР 1967 року – чемпіон СРСР і переможець Спартакіади народів СРСР.

У збірній СРСР в офіційних змаганнях виступав у 1965 - 1972 роках. В її складі став олімпійським чемпіоном 1968, бронзовим призером олімпійських ігор 1972, бронзовим призером чемпіонату світу 1966, переможцем розіграшу Кубка світу 1965, бронзовим призером Кубка світу 1969, дворазовим чемпіоном Європи 1967 і 1971. Учасник чемпіонату світу 1970.

Освіта – Одеський державний педагогічний інститут імені Костянтина Ушинського.

Визнаний найкращим волейболістом Одеси ХХ століття.

Матуше́вас Васи́люс Леонти́йович (лит. Vasilijus Matuševas; *18 жовтня 1945, Жагаріне, Ігналінський район, Литовська РСР – †1 жовтня 1989, Вільнюс, Литовська РСР). Олімпійський чемпіон 1968, Мехіко. гравець збірної СРСР (1968 – 1969). Майстер спорту СРСР міжнародного класу (1968).

Нападник. Гравець-шульга, атакував переважно із зони «2», майстерно обходив навіть подвійний блок, віддавав перевагу нападу зі швидкісних передач. Тренер – Василь Андрійович Титар, «Заслужений тренер СРСР (1964). Освіта – Харківський державний педагогічний інститут ім. Г. С. Сковороди (1959).

Виступав за команди: «Динамо» (Вільнюс), у 1966 – 1973 - «Буревісник» (Харків), у 1973 – 1974 – «Локомотив» (Харків).

У збірній СРСР в офіційних змаганнях виступав у 1968 – 1969 роках. В її складі став олімпійським чемпіоном (1968), бронзовим призером Кубка світу (НДР, 1969).

Михальчук Віктор Ілліч (*5 лютого 1946, Бернау, Німеччина). Олімпійський чемпіон Мехіко, 1968. Гравець збірної СРСР (1965 – 1969). Володар Кубка світу 1965 (Польща), чемпіон Європи 1967 (Туреччина), чемпіон СРСР 1967 (у складі збірної УРСР). Заслужений майстер спорту СРСР (1968),

заслужений тренер України. Зв'язковий. Був безумовним лідером команди; за допомогою активного використання коротких та прискорених передач підтримував високий темп гри.

Тренер – Барський Марк Абрамович — заслужений тренер УРСР, заслужений тренер СРСР (1967). Закінчив Одеський державний педагогічний інститут ім. К. Д. Ушинського (1957).

Уперше В. Михальчук познайомився з волейболом в 11 років, на Курильських островах, де проходив службу його батько. Вечорами солдати грали між собою, але маленького хлопця, якому гра дуже сподобалася, звісно ж, не брали. Але повернувшись до Одеси твердо вирішив: записатися до волейбольної секції. Записався в ДЮСШ №7 до Валентина Гольдубера («Заслужений тренер України з волейболу» (1969), «Відмінник народної освіти УРСР» (1966)). Виступав за команду «Буревісник»/ОдТІЛ*** (Одеса) (1964 - 1976), тренер Барський Марк Абрамович («Заслужений тренер УРСР», «Заслужений тренер СРСР», 1967. Освіта Одеський державний педагогічний інститут ім. К. Д. Ушинського, 1957).

Володар Кубка СРСР 1976. У складі збірної Української РСР 1967 року переможець Спартакіади народів СРСР 1967.

У збірній СРСР в офіційних змаганнях виступав у 1965 - 1969 роках. В її складі: олімпійський чемпіон 1968 (Мехіко), переможець розіграшу Кубка світу 1965, бронзовий призер Кубка світу 1969, чемпіон Європи 1967.

У період 1978 – 2000 (з перервою 1992 – 1995) очолював чоловічу волейбольну команду майстрів Одеси. Тричі приводив її до перемоги в

чемпіонаті України (1997 – 1999) і один раз – до перемоги в Кубку України (1996). У 1996 і 2000 одеський колектив ставав срібним призером національного чемпіонату. У період 2000 – 2008 очолював маріупольську волейбольну команду «Азовсталь» (до 2006 – «Маркохім»). Срібний призер чемпіонату України 2004/05, бронзовий призер чемпіонатів 2003/04, 2005/06, 2006/07. Володар Кубка України сезону-2005/06.

2003 – 2006 рр. – головний тренер національної збірної України з волейболу. Вивів команду до фінальної частини чемпіонату Європи 2005.

Певний час працював за кордоном. У сезоні 1992 – 93 – «Зафіракіс» (Салоніки, Греція), 1993 – 94 – «Еджзаджібаші» (Стамбул, Туреччина), 1994 – 95 – «АПОЕЛ» (Лімасол, Кіпр). На чолі турецької команди здобув срібні медалі національного чемпіонату, у Кубку ЄКВ вивів команду до 1/8 фіналу.

9 лютого 2011 року очолив черкаську команду «Імпексагроспорт», яку в сезоні – 2011/12 привів до завоювання срібних медалей чемпіонату України. По закінченні сезону – 2011/12, в якому «Імпексагроспорт» посів 4-е місце, команда припинила своє існування.

У грудні 2012 Віктор Михальчук очолив команду вищої ліги «Барком» (Львів), яку за підсумками сезону вивів до Суперліги. Це сталося вперше в історії львівського волейболу.

Кавалер ордена «За заслуги» III ст. (2002).

Один з найкращих волейболістів Одеси XX століття.

Терещук Борис Павлович (*18 березня 1945, Київ, Українська РСР). Олімпійський чемпіон Мехіко, 1968. Майстер спорту міжнародного класу з волейболу. Зв'язковий. Різноманітний гравець, шульга, який часто з позиції зв'язкового із зони «2» несподівано для

суперників проводив атакуючий удар. Подекуди грав як нападник, переважно в

зоні «2». Тренери: Белкін Михайло Самуїлович, «Заслужений тренер УРСР» (1975). Небилицький Леонід Олександрович — заслужений тренер УРСР (1983). Закінчив КДІФК.

Золоту олімпійську медаль здобув у складі збірної СРСР на Олімпіаді в Мехіко (1968).

У 1996 – 1997 роках був тренером збірної України з волейболу.

Путятюв Володимир Миколайович
(*26 грудня 1945, Київ, Українська РСР).
Бронзовий призер Олімпійських ігор 1972, Мюнхен. Гравець збірної СРСР (1970 – 1972), дев'ятиразовий чемпіон СРСР. Заслужений майстер спорту СРСР (1975). Зріст – 191 см. Вага – 88 кг. Нападник.

Гравець атлетичної статури, який володів потужним нападаючим ударом.

Виступав за команди: до 1968 – СКА (Київ), 1968 – 1978 – ЦСКА. Дев'ятиразовий чемпіон СРСР (1970 – 1978), чотириразовий володар Кубка чемпіонів ЄКВ 1973 – 1975, 1977. У складі збірної Москви чемпіон (1975) і срібний призер (1971) Спартакіад народів СРСР.

У збірній СРСР в офіційних змаганнях виступав у 1970-1972 роках. В її складі: бронзовий призер Олімпійських ігор 1972, учасник світової першості 1970.

Завершив спортивну кар'єру 1978 року.

Освіта – Московська державна академія фізичної культури (МДАФК).

Старунський Юрій Васильович (*17 квітня 1945 року, Київ, Українська РСР – †24 грудня 2010, Москва, РФ). Бронзовий призер Олімпійських ігор у Мюнхені (1972), володар срібних нагород Олімпіади в Монреалі (1976). Гравець збірної СРСР (1970 – 1976). Дворазовий чемпіон Європи, 13-

разовий чемпіон СРСР. Заслужений майстер спорту СРСР (1975). Зріст – 189 см. Вага – 87 кг. Зв'язковий. Пластичний високотехнічний гравець. Тонко відчував темп та ритм гри. Майстерно володів кистьовими передачами, включаючи передачу однією рукою. Виконував силову бокову подачу з обертанням.

Виступав за команди: 1965 – 1970 рр. СКА (Київ), 1970 – 1982 рр. ЦСКА (Москва). У складі ЦСКА: 5-разовий володар Кубка Європейських чемпіонів (1973 – 1975, 1977, 1982), 13-разовий чемпіон СРСР (1970–1982), володар Кубка СРСР (1980). У складі збірної Москви ставав чемпіоном (1975, 1979) і срібним призером (1971) Спартакіад народів СРСР.

У складі збірної СРСР: бронзовий (1972) і срібний (1976) призер Олімпійських ігор, срібний призер чемпіонату світу (1974), дворазовий чемпіон Європи (1971, 1975).

Освіта – Московський обласний державний інститут фізичної культури (1980).

Завершив спортивну кар'єру 1982 року.

Тренер жіночої збірної команди СРСР (1983 – 1987) – срібного призера чемпіонатів Європи (1983, 1987), чемпіона Європи (1985). Тренер жіночої волейбольної команди ЦСКА (1983 – 1988) – чемпіона СРСР (1985), володаря Кубка СРСР (1984) і Кубка Європейських чемпіонів (1986).

Ольга Козакова

• Срібна
призерка:
Монреаль - 76.

Коза́кова О́льга Ігорівна

(*14.03.1951, Одеса, Українська РСР). Срібна призерка XXI Олімпійських ігор (Монреаль, 1976). Майстер спорту СРСР міжнародного класу (1976). Нападниця. Різнобічна нападниця, переважно першого темпу, мала доволі високий стрибок, за допомогою якого

проводила атаки поверх блоку суперниць. Тренери: Аркадій Григорович Гройсман – заслужений тренер України (ДЮСШ). Юрій Ісидорович Курильський (МедІн) – заслужений тренер УРСР (1972). Закінчив Одеський державний педагогічний інститут ім. К. Д. Ушинського (1955).

Спортивні здобутки:

- срібна призерка XXI Олімпійських ігор (Монреаль, 1976);
- чемпіонка Європи (Белград, 1975);
- чемпіонка Всесвітніх універсіад (у Москві, 1973 та Софії, 1977);
- переможниця V-ї (1971) та VI-ї (1975) Спартакіад народів СРСР;
- володарка Кубка СРСР (1974).

Тричі входила до переліку 24-х найсильніших волейболісток СРСР.

Багаторазова чемпіонка та призерка першостей УРСР.

Гравчиня збірних команд СРСР (1975 – 1977) та УРСР (1970 – 1979).

Упродовж 1968 – 1979 років виступала за одеську команду «МедІн» (до 1973 – «Буревісник»).

Освіта – Одеський державний педагогічний інститут ім. К. Д. Ушинського, факультет фізичного виховання (1971).

Осадча Лілія Семенівна (*5 лютого 1952, Черкаси, Українська РСР). Срібна призерка Олімпійських ігор 1976 (Монреаль). Гравчиня збірної СРСР (1974 – 1978). Чемпіонка Європи 1975, чемпіонка СРСР 1976. Майстер спорту СРСР міжнародного класу (1974). Зріст – 177 см.

Вага – 79 кг. Нападниця. Різнобічна нападниця, яка однаково успішно грала в усіх зонах передньої лінії; уміло поєднувала, залежно від ігрової ситуації, і потужні удари, і легкі кистьові. Тренери: Наум Шутий (ДЮСШ, м. Черкаси). Сурков Олександр Михайлович — заслужений тренер України (1975), заслужений працівник фізичної культури і спорту України. Закінчив Черкаський педагогічний інститут, (1959). Гнатюк Генріх Олександрович — заслужений тренер УРСР (1976). Закінчив КДІФК (1959). Нагороджений медаллю «За трудову доблесть» (1976), Грамотою Президії Верховної Ради СРСР (1976). Хинчук Іон Маркович — заслужений тренер УРСР. Закінчив КДІФК (1963). Карвась Юрій Олексійович — заслужений тренер УРСР (1973). Закінчив КДІФК (1957).

Почала займатися волейболом у Черкасах. Виступала за команди: 1970 – 1980 роки – «Буревісник»/«СКІФ»/«Сокіл» (Київ), 1981 – 1983 – МедІн (Одеса).

- чемпіонка СРСР 1976 у складі збірної СРСР;
- срібна (1983) та дворазова бронзова (1981, 1982) призерка чемпіонатів СРСР;
- переможниця розіграшу Кубка володарів кубків ЕКВ 1983;
- чемпіонка (1975) і бронзова призерка (1971) Спартакіад народів СРСР у складі збірної УРСР.

У складі молодіжної збірної СРСР двічі ставала чемпіонкою Європи (1971 і 1973). Переможниця Всесвітньої Універсіади 1977 у складі студентської збірної СРСР.

У національній збірній СРСР в офіційних змаганнях виступала в 1974 – 1978 роках. В її складі:

- срібна призерка Олімпійських ігор 1976;
- срібна (1974) і бронзова (1978) призерка чемпіонатів світу;
- чемпіонка Європи 1975.

Завершила спортивну кар'єру 1983 року.

Освіта – Одеський державний педагогічний інститут ім. К. Д. Ушинського, факультет фізичного виховання (1983).

Мазур Ганна Миколаївна (у дівочстві – **Ростова**) (*17 грудня 1950, с. Богданівка, Знам'янський район, Кіровоградська область, Українська РСР). Срібна призерка Олімпійських ігор 1976 (Монреаль). Гравчиня збірної СРСР (1971 – 1976). Дворазова чемпіонка Європи. Майстер

спорту СРСР міжнародного класу (1971). Зріст – 180 см. Вага – 76 кг. Нападниця. Універсальна гравчиня, яка могла однаково ефективно грати на позиціях зв'язкової та діагональної нападниці; на блоці мала високий коефіцієнт «закриття» нападаючих ударів. Тренери: Хинчук Іон Маркович — заслужений тренер УРСР. Закінчив КДІФК (1963). Гнатюк Генріх Олександрович — заслужений тренер УРСР (1976). Закінчив КДІФК (1959). Нагороджений медаллю «За трудову доблесть» (1976), Грамотою Президії Верховної Ради СРСР (1976). Карвась Юрій Олексійович — заслужений тренер УРСР (1973). Закінчив КДІФК (1957).

- 1968 – 1981 рр. виступала за команду «Буревісник»/СКІФ/«Сокіл» (Київ).

- 1969 Чемпіонат Європи серед молодіжних команд. У складі жіночої збірної СРСР – I місце;

- срібна призерка чемпіонату СРСР 1976 у складі збірної ДСТ «Буревісник»);
- бронзова призерка чемпіонату СРСР 1981;
- чемпіонка (1975, тренери: Ю. Курильський, М. Коновалов) і бронзова призерка (1971, тренер – Ю. Курильський) Спартакіад народів СРСР у складі збірної УРСР.

У збірній СРСР в офіційних змаганнях виступала в 1971 – 1976 роках. В її складі:

- срібна призерка Олімпійських ігор 1976;
- дворазова чемпіонка Європи – 1971, 1975.

Рудовська Любів Іванівна (*05.11. 1950, Одеса, Українська РСР). Срібна призерка Олімпійських ігор у Монреалі (1976). Майстер спорту СРСР міжнародного класу (1973). Зріст – 174 см. Вага – 74 кг. Нападниця. Володіла надпотужним нападаючим ударом із зон «4» та «2».

Тренери – Аркадій Гройсман (ДЮСШ). Юрій Курильський (МедІн) – заслужений тренер УРСР (1972). Закінчив Одеський державний педагогічний інститут ім. К. Д. Ушинського (1955).

Виступала за одеську команду «МедІн» (до 1973 – «Буревісник»).

Спортивні здобутки

- срібна призерка ХХІ Олімпійських ігор (Монреаль, 1976);
- дворазова срібна призерка Чемпіонату СРСР (1982, 1983);
- дворазова переможниця Кубка СРСР (1974, 1981);
- переможниця Кубка виклику ЄКВ (1983);
- срібна призерка Чемпіонату СРСР (1976);
- чемпіонка (1975) та бронзова призерка (1971) Спартакіад народів СРСР (у складі збірної УРСР);

- триразова переможниця Універсіад (1970, 1973 та 1977 роки) – у складі студентської збірної СРСР.

Освіта – Одеський державний педагогічний інститут ім. К.Д. Ушинського, факультет фізичного виховання (1971).

У наш час мешкає в Нью-Йорку (США).

Молибога Олег Олексійович (*27 лютого 1953, Дніпропетровськ (нині *Дніпро*), УРСР). Срібний призер Олімпійських ігор у Монреалі (1976), олімпійський чемпіон XXII Олімпійських ігор у Москві (1980). Зріст – 193 см. Вага – 86 кг. Нападник. Один з найкращих нападників другого темпу в

історії волейболу. Тренери: Піменов Михайло Павлович — заслужений майстер спорту (1951), майстер спорту з фехтування (1946). Закінчив ДЦОЛІФК (1944). Чемпіон світу (1949, 1952 рр.), чемпіон Європи (1950, 1951 рр.). Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (1985). Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора (1957), медалями «За трудову доблесть» (1969), «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941 – 1945 рр.» (1946). Поронік Станіслав Васильович. Закінчив КДІФК (1967).

Олег Молибога тренувався в Дніпропетровську, виступав за місцевий «Авангард», згодом за ленінградське «Динамо», а з 1975 за московське ЦСКА. У 70-і роки двадцятого століття він був одним із провідних волейболістів світу.

1976 року Молибога у складі збірної СРСР з волейболу здобув срібні олімпійські медалі, а за чотири роки, на московській Олімпіаді, команда разом із ним здобула золото.

Збірна СРСР разом з Молибогою перемагала також на чемпіонатах світу 1978 та 1982 років.

Олег Молибога був тренером збірної Радянського Союзу, Об'єднаної команди з волейболу.

Соколовська Олена Рабігівна (до 1981 – *Ахамінова*) (*5 жовтня 1961, Свердловськ, РРФСР). Олімпійська чемпіонка 1980 (Москва). Заслужений майстер спорту СРСР (1980). Зріст – 181 см. Вага – 80 кг. Нападниця. Володіла надпотужним нападаючим ударом; атакувала

переважно із зони «4».

Волейболом почала займатися 1973 року в ДЮСШ м. Свердловська, тренер Ю. М. Філімонов. У чемпіонатах СРСР виступала за команди: 1977 – 1982 – «Уралочка» (Свердловськ), 1982 – 1989 – «МедІн» (Одеса). Чемпіонка СРСР 1978 – 1982, срібна (1983) і бронзова (1984) призерка союзних першостей. Володарка Кубка СРСР 1983. Срібна (1979) і бронзова (1983) призерка Спартакіад народів СРСР (у складі збірних РСФСР 1979 року і Української РСР 1983 року). Переможниця Кубка європейських чемпіонів 1981 і 1982. Володарка Кубка володарів кубків ЄКВ 1983.

У складі збірної СРСР в офіційних змагання виступала у 1979 – 1983 роках. В її складі стала олімпійською чемпіонкою 1980, бронзовою призеркою Кубка світу 1981, чемпіонкою Європи 1979, срібною призеркою європейських першостей 1981 і 1983, учасницею чемпіонату світу 1982.

У 1989 – 1993 роках виступала за команди Фінляндії, у 1993 – 1994 – «Динамо-Джінестра» (Одеса, Україна), 1994 – 1995 – «Поліце» (Польща), 2-га половина 1990-х – команди європейських країн, 2002 – 2003 – «Хімік» (Южне, Україна).

Із серпня 2006 року – головна тренерка ВК «Джінестра» (Одеса). Як тренерка: срібна призерка чемпіонату України (2006 – 07, 2007 – 08, 2009 – 10, 2010 – 11), володарка Кубка України (2009 – 10, 2010 – 11).

2013 – 2015 рр. – начальник управління фізкультури і спорту Одеської міської ради.

Кривов Валерій Михайлович (*29 вересня 1951, Запоріжжя, Українська РСР – †23 грудня 1994, Луганськ, Україна). Чемпіон XXII олімпійських ігор, Москва (1980). Зріст – 188 см. Вага – 84 кг. Зв'язковий. Вольовий, по-спортивному агресивний тактично грамотний гравець,

лідер команди. Ураховуючи розташування суперників на блоці, виводив своїх нападників для атакуючого вдару на одиночний блок або на «чисту» сітку. Тренери: Салін Валентин Іванович — заслужений тренер УРСР (1973). Закінчив Одеський державний педагогічний інститут ім. К. Д. Ушинського. Северов Євген Олександрович — заслужений тренер СРСР (1980). Закінчив Луганський машинобудівний інститут (1963).

Валерій Кривов виступав за команду «Зірка» (Луганськ/Ворошиловград; спортивне товариство «Зеніт»). У своїй грі команда «Зірка» дотримувалася гостроатакуючого стилю, із частою зміною місць нападниками. Золоту олімпійську медаль і звання олімпійського чемпіона він здобув на московській Олімпіаді (1980), виступаючи у складі збірної СРСР.

Волейболом почав займатися в ДЮСШ міста Запоріжжя. Виступав за команду «Зірка» (Луганськ/Ворошиловград). Срібний призер чемпіонату СРСР 1972, бронзовий призер союзних першостей 1976 і 1979, переможець і срібний призер Кубка володарів кубків ЄКВ 1972/73 і 1973/74. Фінальна частина змагань 1972 – 1973 рр. проходила в місті Афіни, трійку призерів склали такі команди: «Зірка» (Ворошиловград), «Чепель» (Будапешт) та «Левські-Спартак» (Софія). У сезоні 1973 – 74 «Зірка» знов пробилася до фінальної частину цього престижного турніру, який проходив тепер у Брюсселі, але цього разу стала другою, поступившись команді «Радіотехнік» Рига.

У збірній СРСР в офіційних змаганнях грав у 1976 – 1980 роках. В її складі: олімпійський чемпіон 1980, чемпіон світу 1978, чемпіон Європи 1977.

Ігрова кар'єра 1970 – 1986 рр.

Завершивши ігрову кар'єру, В. Кривов працював тренером. 1990 – 1991 рр. – тренер чоловічої збірної Сирії. 1991 – 1994 рр. – тренер команди «Динамо» (Луганськ).

Освіта – Ворошиловградський педагогічний інститут, факультет фізичного виховання (нині Луганськ, 1973).

Починаючи з 1999 року, у Луганську щорічно проводиться Відкритий турнір з волейболу пам'яті Валерія Кривова.

Лащонов Фёдор Серафимович (*4 листопада 1950, Ровеньки, Луганська область, Українська РСР). Чемпіон XXII олімпійських ігор, Москва (1980). Виступав за команду «Зірка» (Луганськ/Ворошиловград). Зріст – 198 см. Вага – 94 кг. Нападник. Універсальний

гравець, який однаково вдало проводив атаки з усіх зон нападу. Володів широким арсеналом кистьових ударів, часто використовував удар «блок-аут». Тренери: Салін Валентин Іванович — заслужений тренер УРСР (1973). Закінчив Одеський державний педагогічний інститут ім. К. Д. Ушинського. Северов Євген Олександрович — заслужений тренер СРСР (1980). Закінчив Луганський машинобудівний інститут (1963).

Гравець команди «Зірка» (Луганськ/Ворошиловград) (1967 – 1984). У своїй грі команда «Зірка» дотримувалася гостроатакуючого стилю, із частою зміною місць нападниками. Ф. Лащонов бронзовий призер чемпіонатів СРСР 1976 і 1979, переможець Кубка володарів кубків ЄКВ 1973.

У збірній СРСР в офіційних змаганнях виступав у 1977 – 1980 роках. В її складі: олімпійський чемпіон 1980, чемпіон світу 1978, переможець розіграшу Кубка світу 1977, дворазовий чемпіон Європи (1977 і 1979).

Завершивши ігрову кар'єру, Ф. Лащонов працював тренером. Очолював жіночі команди: 1984 – 1993 – «Іскра» (Ворошиловград/Луганськ), 1993 – 1994

– «Еджзачібаші» (Стамбул, Туреччина), 1995 – 1996 – «Хапоель» (Кір'ят-Ям, Ізраїль), 1996 – 1997 – «Бешікташ» (Стамбул, Туреччина), 2003 – 2005 – «Севєродончанка» (Севєродонецьк, Україна), 2005 – 2008 і з 2009 – «Іскра» (Луганськ, Україна). У 2001 – 2003 – тренував чоловічу збірну Пакистану. Головний тренер чоловічих команд: 1994 – 1995 і 1997 – 2000 – «Динамо» (Луганськ, Україна), 2000 – 2001 – «Азот» (Черкаси, Україна).

Як головний тренер приводив свої команди до звання чемпіонів України (1992 – «Іскра» Луганськ – жінки), Туреччини (1994 – «Еджзачібаші» Стамбул – жінки), Ізраїлю (1996 – «Хапоель» Кір'ят-Ям – жінки).

Почесний громадянин Луганська (2007).

Федір Лащонов частий почесний гість волейбольних змагань в Україні; він один із засновників Громадської організації «Луганська обласна рада ветеранів спорту» (ГО «ЛОРВС»).

Панченко Юрій Петрович (*5 лютого 1959 Київ, Українська РСР). Олімпійський чемпіон 1980 (Москва), срібний призер Олімпійських ігор 1988 року (Сеул). Гравець збірної СРСР (1979 – 1988). Чемпіон світу 1982, володар Кубка світу 1981, 5-разовий чемпіон Європи, 7-разовий чемпіон СРСР.

Заслужений майстер спорту СРСР (1980). Зріст – 198 см. Вага – 96 кг. Нападник. Виступав на позиції нападника другого темпу.

Тренери: Белова Клавдія Василівна – заслужений тренер УРСР (1980). Закінчила Школу тренерів (1960). Терещук Борис Павлович – заслужений майстер спорту (1990), заслужений тренер СРСР (1982). Закінчив Українську сільськогосподарську академію (1975), КДІФК (1979). Небилицький Леонід Олександрович — заслужений тренер УРСР (1983). Закінчив КДІФК.

Виступав за команди: до 1981 – «Локомотив» (Київ), 1981 – 1989 – ЦСКА, 1989 – 1990 – «Конад» (Равенна, Італія), 1990 – 1994 – «Мока Ріка»

(Форлі, Італія). 7-разовий чемпіон СРСР (1982, 1983, 1985 – 1989), бронзовий призер союзних першостей 1981 і 1984, триразовий володар Кубка СРСР (1982, 1984, 1985), 6-разовий володар Кубка чемпіонів ЄКВ (1982, 1983, 1986 – 1989). У складі збірної Української РСР став бронзовим призером Спартакіади народів СРСР (1983).

У збірній СРСР в офіційних змаганнях виступав у 1979 – 1988 роках. В її складі: олімпійський чемпіон 1980, срібний призер Олімпійських ігор 1988, чемпіон світу 1982, срібний призер світової першості 1986, переможець розіграшу Кубка світу 1981, срібний призер Кубка світу 1985, 5-разовий чемпіон Європи (1979, 1981, 1983, 1985, 1987), переможець турніру «Дружба-84» (1984), переможець Ігор доброї волі (1986).

Завершив спортивну кар'єру 1994 року.

Освіта – Київський державний інститут фізичної культури.

У 1996 – 2005 працював тренером в Італії (команди міст Монтеккьо-Маджоре, Мачерата, П'яченца, Вібо-Валентія). У 2007 – старший тренер збірної Росії, 2006 – 2008 – головний тренер команди «Динамо-Янтар» (Калінінград). У 2008 – 2011 роках – тренер команди «Локомотив-Бєлогор'є» (Бєлгород). У 2011 – 2012 – головний тренер команди «Кузбас» (Кемерово).

З лютого 2013 року – головний тренер жіночої команди «Факел» (Новий Уренгой). У 2015 – 2017 – головний тренер жіночої команди «Динамо» (Москва). У 2017 призначений головним тренером жіночої команди «Алтай» (Усть-Каменогорськ, Казахстан), а в лютому 2019 – також і наставником жіночої збірної Казахстану.

Шкурно́ва О́льга Дми́тріївна (у дівочтві – **Поздняко́ва**) (*23 березня 1962, Куйбишев, РРФСР). Олімпійська чемпіонка XXIV Олімпійських ігор, 1988 (Сеул). Гравчиня збірної СРСР (1982 – 1989). Заслужений майстер спорту СРСР (1988). Зріст – 180 см. Вага – 71 кг. Зв'язкова.

Різнобічна універсальна гравчиня. Володіла м'якою верхньою передачею, виконуючи яку, урахувувала індивідуальний стиль нападниць. Мала високий коефіцієнт корисних дій.

Волейболом почала займатися у м. Куйбишеві (нині – *Самара*). Перший тренер – Людмила Борисівна Еске.

Виступала за команди: 1977 – 1980 рр. – «Буревісник» (Ленінград), 1980 – 1990 рр. – МедІн (Одеса), тренери: Михайло Вязовський (ДЮСШ). Курильський Юрій Ісидорович (МедІн) — заслужений тренер УРСР (1972). Закінчив Одеський державний педагогічний інститут ім. К. Д. Ушинського (1955). У складі МедІну: срібна призерка чемпіонату СРСР 1983, бронзова призерка союзних першостей 1982 і 1984, володарка Кубка СРСР 1981 і 1983, переможниця розіграшу Кубка володарів кубків ЄКВ 1983. У складі збірної Української РСР стала бронзовою призеркою Спартакіади народів СРСР 1983.

У збірній СРСР в офіційних змаганнях виступала в 1982 – 1984 і в 1988 роках. В її складі:

- олімпійська чемпіонка 1988;
- срібна призерка чемпіонату Європи 1983;
- срібна призерка змагань «Дружба-84»;
- учасниця чемпіонату світу 1986.

У грудні 1989 у складі збірної СРСР брала участь у Гала-матчах ФІВБ, в яких радянський команді протистояла збірна світу «Усі зірки».

У складі молодіжної збірної СРСР брала участь у чемпіонаті світу 1981.

1990 – 2001 рр. виступала в європейських клубах. Грала в командах: 1990 – 1992 рр. – «Црвена Звезда» (Белград, Югославія), 1992 – 1993 рр. – «Пост» (Відень, Австрія), 1993 – 1998 рр. – БТВ (Люцерн, Швейцарія), 1998 – 2001 рр. – «Цайлер» (Кьоніц, Швейцарія). Чемпіонка Югославії 1992. Чемпіонка Швейцарії 1997, 1998, 2000 і 2001.

Освіта – Одеський національний університет імені І. І. Мечникова.

З 2001 року працює тренеркою у Швейцарії. 2004 – 2007 рр. очолювала команду «Біль». 2005 – 2008 рр. тренувала жіночу юніорську збірну Швейцарії.

Сорокалет Олександр Дмитрович

(*27 березня 1959, Шостка, Сумська область, Українська РСР). Срібний призер Олімпійських ігор 1988 року в Сеулі. Гравець збірної СРСР з волейболу (1982 – 1989 рр.). Чемпіон світу 1982 року в Аргентині, чотириразовий чемпіон Європи,

чотириразовий чемпіон СРСР, Заслужений майстер спорту СРСР (1982). Зріст – 194 см. Вага – 89 кг. Нападник. Універсальний різноплановий гравець. Володів широким арсеналом нападаючих ударів з різних зон та з різних за траєкторією та швидкістю передач. Тренери: Волков Віктор Михайлович – заслужений учитель України, заслужений тренер України. Михальчук Віктор Ілліч — заслужений майстер спорту (1968), заслужений тренер УРСР (1983). Закінчив Одеський політехнічний інститут (1976). Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня (2002).

Освіта – Одеський політехнічний інститут (ОПІ),

Спортивні виступи

Клубні досягнення

З 1986 року виступав за команду ЦСКА.

Досягнення: чотириразовий чемпіон СРСР (1987 – 1990 рр.), триразовий володар Кубка європейський чемпіонів (1987 – 1989 рр.).

У складі збірної Української СРСР 1983 року став бронзовим призером Спартакіади народів СРСР.

З 1990 року грав за французькі клуби.

Гра за збірну

У складі збірної СРСР в офіційних змаганнях виступав у 1982 – 1989 роках. Капітан збірної команди СРСР на Олімпійських іграх в Сеулі.

Досягнення:

- чемпіон
- триразовий чемпіон Європи (Чемпіонат Європи з волейболу серед чоловіків, 1983);
- Чемпіонат Європи з волейболу серед чоловіків (1985);
- Чемпіонат Європи з волейболу серед чоловіків (1987);
- Ігор доброї волі (1986);
- волейбольного турніру «Дружба-1984».
- срібний призер
- Олімпійських ігор у Сеулі (1988);
- чемпіон світу (1982);
- чемпіон світу (1986);
- Кубок світу з волейболу серед чоловіків (1985);
- бронзовий призер
- Кубок світу з волейболу серед чоловіків (1989);
- призер розіграшів Кубка світу;
- учасник європейської першості (1989).

Мусерський Дмитро Олександрович
(*29 жовтня 1988, Макіївка, Донецька область, Українська РСР). Олімпійський чемпіон 2012 року, Лондон. Зріст – 219 см. Вага – 104 кг. Прізвисько – Малюк. Центральний блокуючий команди «Белогорье» і збірної Росії, майстер спорту.

Нападник першого темпу.

Дмитро Мусерський народився і провів дитинство в Макіївці, Донецької області, УРСР. У волейбол почав грати у 8-річному віці під керівництвом тренера Бориса Михайловича Оснача. У 14 років, по закінченні дев'ятого класу середньої школи, вступив до спортивного інтернату в Харкові на відділення волейболу.

Першим клубом у професійній кар'єрі спортсмена була «Юракадемія», 2005 року він був запрошений до Белгорода і впродовж двох років грав у вищій лізі «А» за команду «Локомотив-Белогорье-2».

2006 року Мусерський захищав кольори юніорської збірної України на чемпіонаті Східно-Європейської зональної асоціації в Харкові, а у складі молодіжної збірної України брав участь у чемпіонаті Європи (Казань).

Восени 2006 року провів кілька матчів за основну команду белгородського клубу в Лізі чемпіонів. Наприкінці 2006 року змінив спортивне громадянство з українського на російське.

У сезоні – 2008/09 Дмитро разом зі своїм клубом став володарем Кубка ЄКВ. 2011 року Мусерський став переможцем Кубка світу і Світової ліги. 2010 року – найкращий блокувальник «Фіналу шести» Світової ліги, 2011 – найкращий подавальник «Фіналу восьми» цього турніру.

Хтей Тарас Юрійович (*22 травня 1982, с. Забужжя, Сокальський район, Львівська область, Українська РСР). Бронзовий призер XXVIII Олімпійських ігор в Афінах (2004), чемпіон з волейболу XXX Олімпійських ігор у Лондоні 2012 року. Зріст – 205 см. Вага – 109 кг. Нападник.

Різноплановий гравець, нападник другого темпу (Діагональний). Володів потужною подачею та високим блоком.

Батько – волейболіст, мати – баскетболістка, закінчили Львівський державний інститут.

Тарас Хтей, будучи юнаком, займався різними видами спорту, але зрештою, пішовши шляхом свого батька – майстра спорту з волейболу – обрав волейбол. Тренуватися починав в одній зі спортивних шкіл Запоріжжя. У 14-річному віці, уперше опинившись в Москві на дитячо-юнацькому турнірі, познайомився з тренеркою Ольгою Григорівною Вербовою. Незабаром Т. Хтей продовжив удосконалювати свою майстерність у московській СДЮСШОР № 73. У 16 років потрапив до школи московського «Динамо». У 20 років став віце-чемпіоном світу-2002, бронзовий призер Олімпіади-2004. 2005 року Хтей разом зі збірною Росії став срібним призером чемпіонату Європи 2011, виграв Кубок світу.

На клубному рівні Тарас разом з МГТУ став чемпіоном Росії-2000/01, з «Белогор'єм» у 2008/09-му досяг звання володаря Кубка ЄКВ. Виступаючи у складі московського «Динамо», у сезоні-2004/05 був визнаний найкращим подавальником «Фіналу чотирьох» Євроліги.

Освіта – Московський державний соціальний університет, юридичний факультет.

Завершив спортивну кар'єру в травні 2017 року.

Кодекс волейболу

№ з/п	Зміст	Доз-ня	Організаційно методичні вказівки
	Привітання викладачів зі студентами групи. <i>Тренерка-викладачка КДЮСШ.</i> Сьогодні ми проведемо «Олімпійський урок», основу якого складають дві окремі, але взаємопов'язані між собою частини: «Кодекс волейболу» і «Волейбол. Олімпійці серед нас».		Перевірити наявність студентів за списком групи.
	Видача роздаткового матеріалу. Організація робочого місця.		Студентам роздають картки-завдання для вікторини.
	Повідомлення завдань заняття. <i>Викладач фізичного виховання.</i> <i>Тренерка-викладачка КДЮСШ.</i> Спираючись на ігровий, тренерський та викладацький досвід, на основі матеріалу презентації «Кодекс волейболу», на прикладах з історії світового волейболу ми розглянемо основні типові питання фізичної підготовки, техніки та тактики волейболу, приділимо увагу морально-психологічній підготовці гравця.		<i>Тренерка-викладачка КДЮСШ.</i> <i>Викладач фізичного виховання.</i> Акцентують увагу студентів на важливості теоретичних та практичних знань у галузі спорту взагалі та волейболу зокрема, як запоруки досягнення високих спортивних результатів у майбутньому.
Слайд 1			
Слайд 2	 Методична розробка <ul style="list-style-type: none"> • Розробники: • В. В. Сердечний, викладач фізичного виховання ХКТК НТУ «ХПІ», м. Харків; • З. А. Нодиршоєва, тренерка-викладачка з волейболу КДЮСШ №3 «Олімпія», Сєвєродонецьк. 		<i>Тренерка-викладачка КДЮСШ.</i> <i>Викладач фізичного виховання.</i> Коментують текст слайду. Відповідають на запитання студентів.

Слайд 3	<p>Вільям Джон Морган</p> <ul style="list-style-type: none"> Вільям Джон Морган - винахідник волейболу, викладач фізичного виховання коледжу Асоціації молодих християн (YMCA), місто Холіок (штат Массачусетс, США). 9 лютого 1895 року він у спортивній залі підвісив на висоті 198 см від підлоги сітку для великого тенісу, а його студенти, кількість гравців не обмежувалася, почали перекидати через неї камеру баскетбольного м'яча. Морган назвав нову гру «мінтонет». 	<p>Тренерка-викладачка КДЮСШ. Викладач фізичного виховання. Коментують текст слайду. Відповідають на запитання студентів.</p>
Слайд 4	<p>Альфред Томпсон Хальстед</p> <ul style="list-style-type: none"> 1896 року мінтонет демонструвався на конференції коледжів асоціації молодих християн у Спрінгфілді і за пропозицією професора Альфреда Томпсона Хальстеда дістав нову назву — «волейбол». 	<p>Тренерка-викладачка КДЮСШ. Викладач фізичного виховання. Коментують текст слайду. Відповідають на запитання студентів.</p>
Слайд 5	<p>Джеймс Нейсміт</p> <ul style="list-style-type: none"> Вільям Дж. Морган, винахідник волейболу, був знайомий з Джеймсом Нейсмітом, винахідником баскетболу. Нейсміт переконав Моргана переїхати до Спрінгфілда і стати директором з фізичного виховання в YMCA. Морган уважав, що баскетбол подекуди занадто складний для деяких людей, як наслідок, він винайшов волейбол. 	<p>Тренерка-викладачка КДЮСШ. Викладач фізичного виховання. Коментують текст слайду. Відповідають на запитання студентів.</p>
Слайд 6	<p>Поль Лібо</p> <ul style="list-style-type: none"> Поль Лібо (фр. <i>Paul Libaud</i>, 1905 - 1994) перший президент ФІВБ (1947-1984). Під час керівництва ФІВБ Полем Лібо організація розширилася з 14 до 156 членів. За пропозицією Лібо 1949 року провели перший чемпіонат світу серед чоловіків, а 1952 - і серед жінок. 1964 року волейбол увійшов до олімпійської програми. 	<p>Тренерка-викладачка КДЮСШ. Викладач фізичного виховання. Коментують текст слайду. Відповідають на запитання студентів.</p>

Слайд 7	<p>Олександр Борічч</p> <ul style="list-style-type: none"> Європейська конфедерація волейболу (фр. <i>Confédération Européenne de Volleyball</i>, скор. CEV, в українській транслітерації ЄКВ) – керівна структура європейського волейболу, об'єднує 55 національних федерацій. Штаб-квартира розташована в столиці Великого герцогства Люксембург місті Люксембург. Із 17 жовтня 2015 року президент ЄКВ - Олександр Борічч (Сербія). 	<p>Тренерка-викладачка КДЮСШ. Викладач фізичного виховання. Коментують текст слайду. Відповідають на запитання студентів.</p>
Слайд 8	<p>Михайло Мельник</p> <ul style="list-style-type: none"> Мельник Михайло Григорович - Президент ГО «Федерація волейболу України». Член Національного олімпійського комітету України. Один з провідних волейбольних арбітрів України та Європи, суддя міжнародної категорії. Відсудив більше 500 міжнародних матчів. З них – два фінальні етапи чемпіонатів світу (2010 рік, Італія, чоловіки і 2011 рік, Аргентина, юніори); Олімпійський континентальний відбірковий турнір (2008 рік, Туреччина, чоловіки); Фінал чотирьох Ліги чемпіонів (2009 рік, Прага, чоловіки); два фінали Кубка Челенджер (2011 рік, Баку та 2016 рік, Бухарест, жінки). 	<p>Тренерка-викладачка КДЮСШ. Викладач фізичного виховання. Коментують текст слайду. Відповідають на запитання студентів.</p>
Слайд 9	<p> Кодекс волейболу</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. На початку розминки енергійно розімнісь без м'яча, потім з ним. 2. Під час розминки приділи увагу всім елементам техніки, які використовуватимеш у грі. 3. До розминки стався серйозно, не залежно від того, який ти гравець: основного складу або запасний. 4. Гравець, який виходить на подачу, перша скрипка в команді, він має бути максимально сконцентрованим. У цей момент, усі решта партнери - його помічники. Не допускай, щоб гравець на подачі бігав за м'ячем. М'яч зручно віддай йому в руки. Це не тільки допомога йому, це знак поваги партнерові, який виконує відповідальну функцію. 	<p>Тренерка-викладачка КДЮСШ. Викладач фізичного виховання. Коментують текст слайду. Наводять приклади ефективних вправ для розминки. Відповідають на запитання студентів.</p>
Слайд 10	<p> Кодекс волейболу</p> <ul style="list-style-type: none"> 5. Готуючись подавати, оціни ситуацію на майданчику суперника. Не подавай м'яч абикуди, спрямовуй його в найбільш незахищене місце на майданчику противника. 6. Подумки контролюй час, виходячи на подачу: після свистка першого судді ти маєш тільки 8 секунд на її виконання. Але водночас і не спіши, бо поспіх призводить до помилок. 7. Якщо під час подачі ти зазвичай виконуєш крок уперед, то відійди на метр назад від лицьової лінії майданчика. Запас простору – гарантія від помилки. Подача з лінії заборонена правилами. 	<p>Тренерка-викладачка КДЮСШ. Викладач фізичного виховання. Коментують текст слайду. Пояснюють, чому необхідно мати у своєму арсеналі декілька варіантів подач. Нагадують правила волейболу, що регламентують виконання подачі. Відповідають на запитання студентів.</p>

Слайд 11	 <h3>Кодекс волейболу</h3> <ul style="list-style-type: none"> 8. Якщо твій партнер припустився помилки на подачі, максимально сконцентровано виконай подачу після нього: уникай подвійних помилок під час подачі. Дві втрати подачі поспіль можуть вибити команду з колії. 9. Після перерви, яку взяла команда противника, обов'язково виконай свою подачу. Невиконана подача може стати причиною перелому в грі. 10. Граючи на майданчику просто неба, використовуй на свою користь метеорологічні умови (яскраве сонце, вітер, щоб утруднити супернику прийом м'яча). 11. Виконав подачу, ані секунди не стій на місці, відразу ж повертайся до активних ігрових дій. 	<p>Викладач фізичного виховання. Тренерка-викладачка КДЮСШ.</p> <p>Коментують текст слайду.</p> <p>Акцентують увагу на важливій ролі психологічної підготовки кожного гравця та команди в цілому. Відповідають на запитання студентів.</p>
Слайд 12	 <h3>Кодекс волейболу</h3> <ul style="list-style-type: none"> 12. Май у своєму технічному арсеналі декілька варіантів «коронної» подачі; використовуй для подачі всю довжину лицьової лінії. 13. Приймаючи подачу, пам'ятай, кожен гравець контролює свою зону. Якщо м'яч летить у зону сусіда, не заважай йому приймати його. 14. Готуючись приймати подачу, заздалегідь визнач, куди найкраще спрямувати м'яч. 15. За правильним розташуванням гравців на прийомі подачі, стежать, насамперед, гравці задньої лінії. 16. Приймаючи м'яч способом зверху, не випрямляй руки і обов'язково трохи зігни їх у ліктях. І навпаки, приймаючи м'яч знизу, не згинай руки. 	<p>Тренерка-викладачка КДЮСШ. Викладач фізичного виховання.</p> <p>Коментують текст слайду. На макеті волейбольного майданчика (або безпосередньо на ньому, якщо заняття відбувається в спортивній залі) показують правильне розташування гравців для прийому м'яча з подачі. Відповідають на запитання студентів.</p>
Слайд 13	 <h3>Кодекс волейболу</h3> <ul style="list-style-type: none"> 17. Приймай м'яч способом знизу, як правило, двома руками, а не однією. 18. Якщо м'яч після першого торкання потрапив у сітку, не старайся відразу перебити його на бік суперника. Нехай партнер зробить це третім торканням. 19. Виходячи на м'яч одночасно з партнером, подай йому команду голосом, наприклад: «Я! Граю!», аби уникнути зіткнення з ним. 20. Усі м'ячі, які за допомогою пересувань можна прийняти, стоячи «лицем» до нього, приймай саме в такому положенні, не обертайся під час контакту з м'ячем навколо своєї осі, коли в цьому нема потреби. 	<p>Викладач фізичного виховання. Тренерка-викладачка КДЮСШ.</p> <p>Коментують текст слайду.</p> <p>Акцентують увагу на злагодженості дій гравців команди. Відповідають на запитання студентів.</p>
Слайд 14	 <h3>Кодекс волейболу</h3> <ul style="list-style-type: none"> 21. Якщо поруч тебе партнер, який невпевнено грає на прийомі м'яча, візьми під свій контроль частину його зони відповідальності. 22. Кожна дія має свою протидію: що сильніший удар ти приймаєш, то більшим має бути твій амортизацій (пом'якшувальний) рух, аби компенсувати силу удару. 23. На прийомі подачі гравці стають уявним півколом (підковою), аби краще бачити партнера периферичним зором та не заважати йому приймати м'яч. 24. Складний для прийому м'яч під час другого торкання старайся повернути на свій майданчик, а не перебивай через сітку. 	<p>Викладач фізичного виховання. Тренерка-викладачка КДЮСШ.</p> <p>Коментують текст слайду. На макеті волейбольного майданчика або на самому майданчику показують правильне розташування гравців для прийому м'яча з подачі. Наводять приклади варіантів розташування: «кутом назад», «кутом уперед». Відповідають на запитання студентів.</p>

Слайд 15	 <h3>Кодекс волейболу</h3> <ul style="list-style-type: none"> 25. Готуючись до другої передачі, насамперед, оціни обстановку на своєму майданчику і майданчику суперників. 26. Виконавши другу передачу, не стеж за її результатом та не оцінюй її якості, а відразу виходь на позицію страхування свого нападника. 27. Виконуючи другу передачу зі складного положення, спрямовуй м'яч ближчому партнерові або тому, до якого стоїш лицем. 28. У вирішальні моменти гри доцільніше віддавати передачу для завершального вдару гравцеві, в якого «пішла» гра. 	<p>Викладач фізичного виховання. Тренерка-викладачка КДЮСШ.</p> <p>Коментують текст слайду. Акцентують увагу на ролі зв'язкового в команді. Відповідають на запитання студентів.</p>
Слайд 16	 <h3>Кодекс волейболу</h3> <ul style="list-style-type: none"> 29. Виконуючи другу передачу, розташовуйся на крок від сітки: права нога попереду, коли стоїш правим боком до сітки, і навпаки, коли стоїш лівим боком. 30. Зв'язковий, умій варіювати за траєкторією передачі для нападаючого вдару, ураховуй при цьому індивідуальні дані гравців (наприклад, гравець-шультга). 31. В ідеалі другу передачу завжди виконує зв'язковий гравець (якщо, звісно ж він не приймав м'яч). Щоправда, якщо прийом м'яча дуже неточний і зв'язковий гравець не встигає вийти на нього, передачу для нападаючого вдару виконує найближчий до м'яча гравець. 	<p>Тренерка-викладачка КДЮСШ. Викладач фізичного виховання.</p> <p>Коментують текст слайду. Демонструють відео фрагменти гри провідних зв'язкових світу. Відповідають на запитання студентів.</p>
Слайд 17	 <h3>Кодекс волейболу</h3> <ul style="list-style-type: none"> 32. Готуючи нападаючий удар, уважно слідкуй за партнером, який виконує тобі передачу і майданчиком суперника. 33. Не поспішай розбігатися для стрибка і нападаючого вдару. Перший крок зроби тоді, коли м'яч торкнувся рук гравця, який виконує тобі передачу. 34. На початку гри, аби «відчутти вдар», не нападай з максимальною силою, додавай її поступово. 35. Урізноманітнюй напрямки і сили нападаючих ударів. Два рази поспіль не бий з однаковою силою та в одному напрямку. 	<p>Викладач фізичного виховання. Тренерка-викладачка КДЮСШ.</p> <p>Коментують текст слайду. Акцентують увагу на важливості взаєморозуміння між зв'язковим та нападником, на їхній обопільній відповідальності за завершення атаки. Відповідають на запитання студентів.</p>
Слайд 18	 <h3>Кодекс волейболу</h3> <ul style="list-style-type: none"> 36. Виходячи на передню лінію і готуючись нападати, подивись, хто блокуватиме тебе. 37. Нападаючий удар спрямовуй у зону «слабкого» захисника. 38. Задумавши «слабкий» нападаючий удар або обманний удар, стрибай так само високо і різко, як і для сильного вдару, аби суперники не розгадали твого наміру. 39. Не відкидай м'яч партнерові по нападу, якщо тебе не блокують. Бий сам. 40. Коли тобі випало перебивати незручний м'яч, спрямовуй його на бік суперника переважно по діагоналі: діагональ довша за пряму, буде більше шансів, що м'яч не вилетить за поле. 	<p>Викладач фізичного виховання. Тренерка-викладачка КДЮСШ.</p> <p>Коментують текст слайду. Акцентують увагу на таких якостях успішного нападника, як: належна фізична підготовка, гнучкість тактичного мислення, психологічна стійкість. Відповідають на запитання студентів.</p>

Слайд 19	 <h3>Кодекс волейболу</h3> <ul style="list-style-type: none"> 41. Як нагода, використовуй блок суперника на свою користь: намагайся поцілити м'ячем у нього з таким розрахунком, щоб він після відскоку вийшов за межі майданчика. 42. Як варіант введення противника в оману, використовуй нападаючий удар з першої передачі – це несподіваний та ефективний спосіб завершення атаки. 43. Під час блокування спрямовуй погляд не на м'яч, а на атакуючого суперника. 44. Виконуючи блок, стрибай дещо пізніше від нападника, щоб в момент його вдару перебувати в найвищій точці свого стрибка. 	<p>Викладач фізичного виховання. Тренерка-викладачка КДЮСШ.</p> <p>Коментують текст слайду. Наводять приклади гравців, які вправно володіли нападаючим ударом з першої передачі. Відповідають на запитання студентів.</p>
Слайд 20	 <h3>Кодекс волейболу</h3> <ul style="list-style-type: none"> 45. Блокуючи, не розводь широко руки: м'яч може пройти поміж ними. 46. Завчасно визнач, хто з гравців команди супротивника успішно грає в нападі. Не блокуй гравця, який виходить із задньої лінії. 47. Пам'ятай, що після блокування ти маєш право ще на одне торкання м'яча. 48. Після блокування приземлюйся на зігнуті «м'які» ноги. Таке вихідне положення полегшить перехід до інших ігрових дій. 49. Приземлюючись після групового блокування, не опускай руки через сторони, не заважай діям партнерів. 	<p>Викладач фізичного виховання. Тренерка-викладачка КДЮСШ.</p> <p>Коментують текст слайду. Показують правильну стойку захисника. Нагадують ті пункти правил гри у волейбол, які згадуються в тексті слайду. Відповідають на запитання студентів.</p>
Слайд 21	 <h3>Кодекс волейболу</h3> <ul style="list-style-type: none"> 50. Аби не «випасти» з гри, у момент приземлення після блокування максимально швидко повернись у той бік, куди полетів м'яч. 51. Після блокування відразу зроби крок від сітки, приготуйся нападати. 52. Не береш участі в блокуванні - дій у захисті або на підстрахуванні, зберігай активну позицію, не стій бездіяльно під сіткою. 53. Аби ефективно заблокувати нападаючий удар потрібно миттєво проаналізувати такі чинники: зріст гравця, який віддає передачу; швидкість виконаної ним передачі; з якої глибини майданчика була ця передача; виконувана передача була у стрибку чи ні; яка техніка нападаючого гравця; хто виконує нападаючий удар: шульга чи навики; якого зросту нападник, наскільки високо він стрибає; на якій відстані м'яч від сітки. 	<p>Викладач фізичного виховання. Тренерка-викладачка КДЮСШ.</p> <p>Демонструють відео фрагментів гри провідних волейбольних команд світу, зі їх допомогою коментують тест слайду. Відповідають на запитання студентів.</p>
Слайд 22	 <h3>Кодекс волейболу</h3> <ul style="list-style-type: none"> 54. Вибираючи позицію для блокування, крайні гравці на блоці розташовуються так, щоб у момент відриву від землі плече, звернене до найближчої бічної лінії (наприклад, у зоні «2» це праве), перебувало на одній лінії з правим плечем нападника, якого ти блокуватимеш. 55. Якщо блок подвійний або потрійний, то до центру блоку (гравця зони «3») приєднуються гравці крайніх зон («4» і «2»). 56. Аби не «випасти» на деякий час з гри, м'яч з подачі або після нападаючого вдару старайся прийняти без падіння. 57. М'яч, що летить у бік, приймай однією рукою низу: правою рукою – праворуч себе, лівою - ліворуч. 	<p>Викладач фізичного виховання. Тренерка-викладачка КДЮСШ.</p> <p>Коментують текст слайду. Якщо заняття відбувається на волейбольному майданчику, показують та аналізують ситуації описані в слайді, або коментують їх за допомогою макету волейбольного майданчика. Показують правильну стойку та переміщення гравця, який ставить блок. Відповідають на запитання студентів.</p>

Слайд 23	 <h3>Кодекс волейболу</h3> <ul style="list-style-type: none"> • 58. Не поспішай прийняти м'яч, якщо він не встиг відскочити від сітки. Не підходь занадто близько до сітки. Почекай поки м'яч, відскочить від сітки і тоді приймай його в найнижчий точці траєкторії. • 59. Коли найближчий до тебе партнер «рятує» м'яч у складному вихідному положенні або біжить за ним за межі майданчика, завжди перебувай неподалік нього на зручній ігровій відстані, аби бути наготові виконати наступне після партнера торкання м'яча. 	<p>Викладач фізичного виховання. Тренерка-викладачка КДЮСШ. Коментують текст слайду. За допомогою демонстрації відео фрагментів волейбольних матчів провідних команд ілюструють текст слайду.</p>
Слайд 24	 <h3>Кодекс волейболу</h3> <ul style="list-style-type: none"> • 60. Розташовуйся на майданчику правильно, аби не приймати м'ячі, що летять за межі поля. Ураховуючи свої антропометричні дані, запам'ятай ці нескладні правила: - для прийому м'ячів на задній лінії ставай на довжину свого зросту від неї; - приймаючи «прямий» удар поблизу бічної лінії майданчика, розташовуйся за крок від неї; - для прийому «косого» нападаючого вдару на задній лінії точка початку твого виходу на м'яч – це довжина твого зросту від кута майданчика на уявній його діагоналі; - «діагональні» вдари на передній лінії приймай, стоячи на довжину зросту від бічної лінії та «пропустивши» триметрову лінію між ніг. 	<p>Викладач фізичного виховання. Тренерка-викладачка КДЮСШ. Коментують текст слайду. Якщо заняття відбувається на волейбольному майданчику, показують та аналізують ситуації описані в слайді, або коментують їх за допомогою макету волейбольного майданчика. Показують правильну стойку захисника. Відповідають на запитання студентів.</p>
Слайд 25	 <h3>Кодекс волейболу</h3> <ul style="list-style-type: none"> • 61. Граючи в захисті, не стій у «мертвій» зоні блоку: вийди з-за нього, займай таку позицію, з якої добре видно дії нападаючого гравця суперника. • 62. Уважно пильнуй за діями зв'язкового-шульги, надто, коли він виконує другу передачу у стрибку: він може замість передачі несподівано завдати нападаючого вдару. • 63. Під час прийому м'яча старайся ніколи не замружувати очі, контролюй політ м'яча на всій довжині його траєкторії. • 64. Готуючись приймати нападаючий удар, вийди з-за блоку, бо перебуваючи в «мертвій» зоні за блоком, ти вчасно не побачиш м'яч. 	<p>Викладач фізичного виховання. Тренерка-викладачка КДЮСШ. Коментують текст слайду. Якщо заняття відбувається на волейбольному майданчику, показують та аналізують ситуації описані в слайді, або коментують їх за допомогою макету волейбольного майданчика. Відповідають на запитання студентів.</p>
Слайд 26	 <h3>Кодекс волейболу</h3> <ul style="list-style-type: none"> • 65. Якщо тобі випало приймати незручний м'яч, запам'ятай правило «циліндру»: відбивай м'яч над собою на ширину розведених у сторони рук та подвійну висоту свого зросту, і після прийому швидко відійти в протилежний від партнера бік, який виконуватиме наступне після тебе торкання м'яча. • 66. Не дорікай партнерам за те, що він припустився помилки. Краще похвали його за вдалу ігрову дію. • 67. Аналізуй і виправляй свої помилки, щоб не повторювати їх надалі. Постійно вдосконалюй свою майстерність. 	<p>Викладач фізичного виховання. Тренерка-викладачка КДЮСШ. Коментують текст слайду. Показують з допомогою найбільш технічного гравця, якщо заняття проходить у спортивній залі, правило «циліндру». Відповідають на запитання студентів.</p>

Слайд 27	 <h3>Кодекс волейболу</h3> <ul style="list-style-type: none"> 68. Після тренування або гри обов'язково виконай у повільному темпі вправи на гнучкість та відновлення дихання. 69. Після гри на найближчому тренування приділи увагу виправленню своїх помилок. 70. Приділяй увагу опануванню всіх основних елементів техніки волейболу. Що більше твій технічний арсенал, то ширше твій діапазон гри. 71. Як змога, проводи тренування та ігри просто неба. Різноманітні природні чинники позитивно вплинуть на зміцнення твого організму та покращать твою техніку. 72. Збільшуй навантаження на тренуваннях, ураховуючи виконання тих завдань, які ти поставив собі за мету. 	<p>Викладач фізичного виховання. Тренерка-викладачка КДЮСШ.</p> <p>Коментують текст слайду. Рекомендують комплекти вправ для розвитку гнучкості та правильного дихання для самостійних занять. Пояснюють важливість використання природних чинників для зміцнення організму спортсмена. Відповідають на запитання студентів.</p>
Слайд 28	 <h3>Кодекс волейболу</h3> <ul style="list-style-type: none"> 73. Урізноманітнюй свої тренування іншими спортивними та рухливими іграми – це збагатить обсяг твоєї «м'язової» пам'яті. Грай у баскетбол, футбол, теніс, танцюй або бери участь у змаганнях з легкої атлетики. Будь-який вид спорту може стати тобі в пригоді для підтримання фізичної форми, а навички з інших видів спорту – приміром, швидкість та гра ногами з футболу або стрибучість з легкої атлетики – можуть знадобитися і на волейбольному майданчику. 74. Дотримуйся основних правил гігієни в побуті: раціональне харчування, режим дня та ін. Це один із чинників, який допоможе тобі завжди бути в оптимальній фізичній формі. 	<p>Викладач фізичного виховання. Тренерка-викладачка КДЮСШ.</p> <p>Коментують текст слайду. Наводять приклади з історії волейболу, які показують, що багато-хто з провідних волейболістів попервах займався різними видами спорту, цим збагативши арсенал своїх рухових навичок, що надалі допомогло їм успішно оволодіти технікою волейболу. Відповідають на запитання студентів.</p>
Слайд 29	 <h3>Кодекс волейболу</h3> <ul style="list-style-type: none"> 75. Навчись однаково результативно подавати та атакувати правою і лівою рукою. Це позитивно позначиться на якості твоєї гри. 76. Проявляй гнучкість свого тактичного мислення, умій змінювати рішення, коли змінилася ігрова ситуація. 77. Старайся передбачити розвиток подій на майданчику: передбачення – половина твоєї успішної гри. 78. На розминці та під час гри аналізуй переваги і недоліки техніки й тактики суперників – це стане тобі в пригоді. 79. Виконуючи перехід із зони в зону, заздалегідь проаналізуй свій план на гру в кожній із зон. 	<p>Викладач фізичного виховання. Тренерка-викладачка КДЮСШ.</p> <p>Коментують текст слайду. В уповільненому темпі показують відео фрагменти гри провідних волейбольних команд світу, акцентуючи увагу на побудові їх тактичних схем. Відповідають на запитання студентів.</p>
Слайд 30	 <h3>Кодекс волейболу</h3> <ul style="list-style-type: none"> 80. Не втрачай концентрації, завжди будь наготові прийняти м'яч. 81. Прагни прийняти будь-який «безнадійний» м'яч. Твоя самовіддача під час прийому м'яча, навіть, за невдалої спроби, надихне команду. 82. Не звинувачуй у не результативному нападаючому вдарі гравця, який віддавав тобі пас, будь самокритичним. 83. Візьми собі за правило: ніколи не спізнюйся на тренування та гру. Твоє запізнення зриває розминку, засмучує товаришів і підводить увесь колектив. 84. Не стався зневажливо до суперника: хоч сильного, хоч слабого. Не будь самопевним, щоб не стати смішним, але й не бійся, щоб не здаватися невпевненим. 	<p>Викладач фізичного виховання. Тренерка-викладачка КДЮСШ.</p> <p>Коментують текст слайду. Акцентують увагу до дотриманні режиму дня спортсмена. Дають поради щодо правильної організації режиму дня (харчування, тренування, відпочинку та ін.)</p>

Слайд 31	 <h3>Кодекс волейболу</h3> <ul style="list-style-type: none"> 85. Якщо команду спіткала невдача, будь самокритичним, підтримуй товаришів. Показуй позитивний приклад для них. 86. Виходячи на майданчик, вір у перемогу! Віддавай усі сили колективу, ніколи не грай без старання. 87. Не сперечайся із суддею, звертайся до судді за допомогою капітана своєї команди. Пам'ятай, остаточне рішення за суддею. 88. Підтримуй охайний вигляд – він та сумлінне ставлення до своїх обов'язків – одні зі складових твоєї надійної гри. 89. Не бійся помилитися. Гірше, якщо ти не помітив помилки. 	<p>Викладач фізичного виховання. Тренерка-викладачка КДЮСШ.</p> <p>Коментують текст слайду. Наводять приклади зі світу великого спорту, які співвідносяться з текстом слайду. Відповідають на запитання студентів.</p>
Слайд 32	 <h3>Кодекс волейболу</h3> <ul style="list-style-type: none"> 90. Не вихваляйся, добре зігравши: перемагає команда, а не персонально ти. 91. Уважно дослухайся до порад тренера, довіряй його досвіду та баченню гри. 92. Кожна команда повинна мати у своєму арсеналі мотиваційне гасло, наприклад: Дух командний не втрачай! М'яч сміливо забивай! Захист наш - щільна облога! Не торкнеться м'яч підлоги! 93. Захищай свої суглоби (наколінники, бандажі, бинтування та ін.), надто якщо в тебе раніше вже були травми. 94. Перебуваючи в зоні запасних, уважно стеж за грою, активно підтримуй та підбадьорюй гравців своєї команди. 	<p>Викладач фізичного виховання. Тренерка-викладачка КДЮСШ.</p> <p>Коментують текст слайду. Нагадують про важливість взаємовиручки та підтримки між партнерами. Пропонують скласти різні варіанти мотиваційних гасел.</p>
Слайд 33	 <h3>Кодекс волейболу</h3> <ul style="list-style-type: none"> 95. Навіть за явної переваги над суперником, завжди грай на повну силу до фінального свистка на завершення гри. 96. Знай та поважай традиції своєї команди, клубу. 97. Систематично занось до щоденника відомості про стан здоров'я, аналіз та оцінку своїх дій на тренуваннях та під час гри, будь-які додаткові відомості, які на твою думку можуть покращити якість твоєї гри тощо. 	<p>Викладач фізичного виховання. Тренерка-викладачка КДЮСШ.</p> <p>Коментують текст слайду. Наводять приклади з історії волейболу про випадки програшу провідними командами матчів і заздалегідь «слабкими» суперниками. Акцентують увагу на важливості ведення індивідуального щоденника.</p>
Слайд 34	 <h3>Кодекс волейболу</h3> <ul style="list-style-type: none"> 98. Будь ерудованим спортсменом, цікався всім новин і прогресивним у волейболі зокрема та в спорті взагалі. 99. Розширюй коло знайомств з «колегами» зі спорту, не цурайся чужого досвіду та порад. 100. Умій правильно відпочивати – продуктивно відновлюй свої кондиції. 101. Пам'ятай, що наполегливістю та старанністю можна досягти бажаних результатів! 	<p>Викладач фізичного виховання. Тренерка-викладачка КДЮСШ.</p> <p>Коментують текст слайду. рекомендують фахову літературу з волейболу та інших командних ігрових видів спорту, наводять приклади ресурсів Internet спортивного спрямування.</p>

Слайд 35	 <h3>Завдання додому</h3> <ul style="list-style-type: none"> • Виходячи зі свого спортивного досвіду, запропонуйте доповнення або зміни до «Кодексу волейболу». • Знайдіть відомості про такі види спорту: Воллібол, Фаустбол, Кертнбол, Футбег Нет-гейм, Боссабол, Сепактакрав. Підготуйте на вибір коротку доповідь про один із цих видів спорту. 	<p><i>Викладач фізичного виховання. Тренерка-викладачка КДЮСШ.</i></p> <p>Коментують текст слайду. рекомендують фахову літературу з волейболу та інших командних ігрових видів спорту, наводять приклади ресурсів Internet спортивного спрямування.</p>
----------	--	---

Примітка. Залежно від ліміту часу відведеного на другу частину заняття, слайди 1 – 8 презентації «Кодекс волейболу» можна не брати до уваги.

Вікторина

(базовий рівень)

1) Хто винайшов волейбол?

Варіанти: а) Поль Лібо; б) Володимир Блях; **в) Вільям Джон Морган;** г)

Альфред Томпсон Хальстед.

2) Коли відбулася перша гра у волейбол? Назвіть дату та рік цієї події.

Варіанти: а) 6 листопада 1861 року; **б) 9 лютого 1895 року;** в) 20 квітня 1947 року; г) 23 січня 1870 року.

3) Хто вигадав назву «волейбол»?

Варіанти: **а) Альфред Томпсон Хальстед;** б) Джеймс Нейсміт; в) Вільям Джон Морган; г) Рубен Акоста Ернандес.

4) Назвіть прізвище та ім'я першого президента ФІВБ.

Варіанти: а) Арі Граса Фільо; б) Вей Цзічжун; в) Рубен Акоста Ернандес; **г) Поль Лібо.**

5) В якому році відбувся перший чемпіонат світу з волейболу серед чоловіків?

Варіанти: **а) 1949 рік;** б) 1948 рік; в) 1952 рік; г) 1962 рік.

6) В якому році відбувся перший чемпіонат світу з волейболу серед жінок?

Варіанти: а) 1956 рік; б) 1948 рік; **в) 1952 рік;** г) 1982 рік.

7) В якому році волейбол став Олімпійським видом спорту?

Варіанти: а) 1960 рік; **б) 1964 рік;** в) 1968 рік; г) 1972 рік.

8) Назвіть назву міста, в якому розташована штаб квартира ФІВБ.

Варіанти: а) Лугано; б) Париж; **в) Лозанна;** г) Марсель.

9) Назвіть прізвище та ім'я президента ЄКВ.

Варіанти: **а) Олександр Борічіч;** б) Мельник Михайло Григорович; в) Душан Преложни; г) Рольф Андресен.

10) Назвіть назву міста, в якому розташована штаб квартира ЄКВ.

Варіанти: а) Осло; б) Ліверпуль; в) Софія; **г) Люксембург.**

Вікторина

(складний рівень)

1) Складіть правильні пари: команда – тренер.

	Команда		Тренер
А	«Буревісник» Одеса	1	Беляєв Володимир Іванович
Б	«Іскра» Ворошиловград	2	Курильський Юрій Ісидорович
В	«МедІн» Одеса	3	Лацонов Федір Серафимович
Г	«Іскра» Луганськ	4	Горбачов Євген Григорович

Правильна відповідь: А – 4, Б – 1, В – 2, Г – 3.

2) Складіть правильні пари: гравець – досягнення.

	Гравець		Досягнення
А	Кривов Валерій	1	XXIV Олімпійські ігри, 1988, золоті медалі
Б	Сибіряков Едуард	2	Літні Олімпійські ігри, Токіо, 1964, золоті медалі
В	Шкурнова Ольга	3	Літні Олімпійські ігри 1980, золоті медалі
Г	Люгайло Станіслав	4	XIX Олімпійські ігри, Мехіко, 1968, золоті медалі

Правильна відповідь: А – 3, Б – 4 і 2, В – 1, Г – 2.

3) Складіть правильні пари: гравчиня – прізвище та ім'я.

Гравчиня – 1	Гравчиня – 2	Гравчиня – 3	Гравчиня – 4
			
Любов Рудовська	Людмила Гурєєва	Ольга Козакова	Валентина Мишак

Правильна відповідь: Гравчиня – 1 – Валентина Мишак, Гравчиня – 2 – Ольга Козакова, Гравчиня – 3 – Любов Рудовська, Гравчиня – 4 – Людмила Гурєєва.

4) Складіть правильні пари: гравчиня – прізвище та ім'я.

Гравчиня – 1	Гравчиня – 2	Гравчиня – 3	Гравчиня – 4
			
Олена Соколовська	Лілія Осадча	Ольга Шкурнова	Ганна Ростова

Правильна відповідь: Гравчиня – 1 – Лілія Осадча, Гравчиня – 2 – Олена Соколовська, Гравчиня – 3 – Ганна Ростова, Гравчиня – 4 – Ольга Шкурнова.

5) Складіть правильні пари: гравець – прізвище та ім'я.

Гравець – 1	Гравець – 2	Гравець – 3	Гравець – 4
			
Станіслав Люгайло	Федір Лащонов	Володимир Беляєв	Валерій Кривов

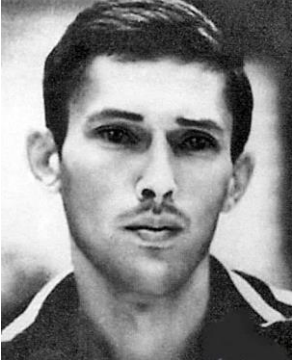

Правильна відповідь: Гравець – 1 – Володимир Беляєв, Гравець – 2 – Валерій Кривов, Гравець – 3 – Станіслав Люгайло, Гравець – 4 – Федір Лащонов.

6) Складіть правильні пари: гравець – прізвище та ім'я.

Гравець – 1	Гравець – 2	Гравець – 3	Гравець – 4
			
Едуард Сибіряков	Юрій Поярков	Юрій Венгеровський	Георгій Мондзолевський

Правильна відповідь: Гравець – 1 – Георгій Мондзолевський, Гравець – 2 – Юрій Венгеровський, Гравець – 3 – Юрій Поярков, Гравець – 4 – Едуард Сибіряков.

7) Складіть правильні пари: гравець – прізвище та ім'я.

Гравець – 1	Гравець – 2	Гравець – 3	Гравець – 4
			
Віктор Михальчук	Володимир Іванов	Євген Лапинський	Василіюс Матушеvas

Правильна відповідь: Гравець – 1 – Володимир Іванов, Гравець – 2 – Євген Лапинський, Гравець – 3 – Василіюс Матушеvas, Гравець – 4 – Віктор Михальчук.

8) Складіть правильні пари: гравець – прізвище та ім'я.

Гравець – 1	Гравець – 2	Гравець – 3	Гравець – 4
			
Олег Молибога	Юрій Панченко	Олександр Сорокалет	Борис Терещук

Правильна відповідь: Гравець – 1 – Борис Терещук, Гравець – 2 – Олександр Сорокалет, Гравець – 3 – Юрій Панченко, Гравець – 4 – Олег Молибога.

9) Складіть правильні пари: спортивний функціонер – прізвище та ім'я.

Спортивний функціонер – 1	Спортивний функціонер – 2	Спортивний функціонер – 3	Спортивний функціонер – 4
			
Джеймс Нейсміт	Альфред Томпсон Хальстед	Поль Лібо	Вільям Джон Морган

Правильна відповідь: Спортивний функціонер – 1 – Альфред Томпсон Хальстед, Спортивний функціонер – 2 – Джеймс Нейсміт, Спортивний функціонер – 3 – Вільям Джон Морган, Спортивний функціонер – 4 – Поль Лібо.

10) Складіть правильні пари: спортивний функціонер – досягнення.

	Спортивний функціонер		Досягнення
А	Джеймс Нейсміт	1	Винахідник волейболу
Б	Альфред Томпсон Хальстед	2	Перший президент ФІВБ
В	Поль Лібо	3	Винахідник баскетболу
Г	Вільям Джон Морган	4	Винахідник терміну «волейбол»

Правильна відповідь: А – 3, Б – 4, В – 2, Г – 1.

11) Складіть правильні пари: Рік проведення – Олімпійські ігри.

	Рік проведення		Олімпійські ігри
А	1988 рік	1	Літні Олімпійські ігри, Токіо
Б	1968 рік	2	XXIV Олімпійські ігри, Сеул
В	1964 рік	3	Літні Олімпійські ігри, Москва
Г	1980 рік	4	XIX Олімпійські ігри, Мехіко

Правильна відповідь: А – 2, Б – 4, В – 1, Г – 3.

Джерела інформації

<https://uk.wikipedia.org/wiki/Волейбол>
http://volley-kharkiv.ucoz.ua/publ/ehTOT_nepostizhymyj_bljakh/2-1-0-53
<http://odessa-sport.info/volejbol/volleyballnes/29783-ushel-iz-zhizni-viktor-didulya.html>
<https://goryankakbr.ru/node/864>
<http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/istoriya-stvorenniya-ukrayinskogo-voleibolu.html>
https://uk.wikipedia.org/wiki/Гурєєва_Людмила_Миколаївна
https://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=Мишак_Валентина_Григорівна&stable=0
https://uk.wikipedia.org/wiki/Венгеровський_Юрій_Наумович
https://uk.wikipedia.org/wiki/Люгайло_Станіслав_Антонович
https://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=Мондзолевський_Георгій_Григорович&stable=0
https://uk.wikipedia.org/wiki/Поярков_Юрій_Михайлович
https://uk.wikipedia.org/wiki/Сибіряков_Едуард_Федорович
[https://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=Беляєв_Володимир_Іванович_\(волейболіст\)&stable=0](https://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=Беляєв_Володимир_Іванович_(волейболіст)&stable=0)
https://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=Іванов_Володимир_Тимофійович&stable=0
https://uk.wikipedia.org/wiki/Лاپинський_Євген_Валентинович
https://uk.wikipedia.org/wiki/Матушевич_Василіус_Леонтійович
https://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=Михальчук_Віктор_Ілліч&stable=0
https://uk.wikipedia.org/wiki/Терещук_Борис_Павлович
https://ru.wikipedia.org/wiki/Путятков,_Владимир_Николаевич
https://ru.wikipedia.org/wiki/Старунский,_Юрий_Васильевич
https://uk.wikipedia.org/wiki/Козакова_Ольга_Ігорівна
https://uk.wikipedia.org/wiki/Осадча_Лілія_Семенівна
https://ru.wikipedia.org/wiki/Мазур,_Анна_Николаевна
https://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=Рудовська_Любов_Іванівна&stable=0
https://uk.wikipedia.org/wiki/Молибога_Олег_Олексійович
https://uk.wikipedia.org/wiki/Соколовська_Олена_Рабігівна
https://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=Кривов_Валерій_Михайлович&stable=0
https://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=Лашонов_Федір_Серафимович&action=submit
https://ru.wikipedia.org/wiki/Панченко,_Юрий_Петрович
https://uk.wikipedia.org/wiki/Шкурнова_Ольга_Дмитрівна
https://uk.wikipedia.org/wiki/Сорокалет_Олександр_Дмитрович
https://uk.wikipedia.org/wiki/Мусерський_Дмитро_Олександрович
https://uk.wikipedia.org/wiki/Хтей_Тарас_Юрійович